

ЧЕТВЪРТО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

Първо заседание

Вторник, 22 октомври 1963 г.

(Открито в 15 ч.)

(Точно в 15 ч. в залата влизат членовете на правителството начело с др. Тодор Живков, посрещнати с продължителни ръкопляскания.)

Председател Фердинанд Козовски: *(Звъни)* Другарки и другари народни представители! В заседателната зала присъствуват 264 народни представители. Необходимият кворум следователно е налице. Откривам четвъртата сесия на Четвърто Народно събрание, свикана от Президиума на Народното събрание с указ № 690 от 9 октомври т. г., и същевременно откривам първото заседание на сесията.

Другарки и другари народни представители! Преди да пристъпим към делова работа, позволете ми да ви напомня, че на 11 август т. г. почина народният представител академик Никола Димитров Обрешков, виден български учен-математик, народен деятел на науката.

На 13 т. м. почина народният представител Стойко Георгиев Стоянов, член на Централния комитет на Българската комунистическа партия.

Предлагам да почетем тяхната памет със ставане и с едноминутно мълчание.

(Всички стават. Едноминутно мълчание.)

Другарки и другари народни представители! В Бюрото на Народното събрание са постъпили за разглеждане от настоящата сесия следните законопроекти:

за утвърждаване на указите, издадени от Президиума на Народното събрание за времето от 26 декември 1962 г. до 21 октомври 1963 г., внесен от Президиума на Народното събрание,

за договорите между социалистическите организации,
за изменение и допълнение на Закона за местните данъци и такси,

за опазване на въздуха, водите и почвата от замърсяване,

за изменение и допълнение на Закона за мините и кариерите,

за изменение на Закона за българското гражданство — всички внесени от Министерския съвет.

Освен това Народното събрание трябва да се занимае още и със следните въпроси:

Необходимо е новите членове на правителството да положат клетва. Трябва да се утвърди изборът на новоизбраните народни представители, след което същите трябва да положат клетва.

Следва да се разгледа предложението на парламентарните групи на Българската комунистическа партия и Българския земеделски народен съюз за попълване състава на Комисията по науката, просветата и културата и на Комисията по селското и горското стопанство и предложението на същите групи за частични промени в състава на Върховния съд и за избиране на съдебни заседатели за военната колегия на Върховния съд.

Следва да се разгледа и предложението на министъра на правосъдието за командироване на съдии във Върховния съд.

Всички тези въпроси трябва да бъдат разгледани от Народното събрание в настоящата му сесия.

Бюрото предлага законопроектите и останалите въпроси да бъдат разгледани от Народното събрание по реда, посочен в предлагания от Бюрото дневен ред на сесията, а именно:

1. Законопроект за утвърждаване на указите, издадени от Президиума на Народното събрание за времето от 26 декември 1962 г. до 21 октомври 1963 г.

2. Полагане клетва от назначените нови членове на правителството.

3. Доклад на Комисията по проверка на изборите за утвърждаване частични избори за народни представители.

4. Полагане клетва от новоизбраните народни представители.

5. Законопроект за договорите между социалистическите организации.

6. Законопроект за опазване на въздуха, водите и почвата от замърсяване.

7. Законопроект за изменение и допълнение на Закона за местните данъци и такси.

8. Законопроект за изменение на Закона за българското гражданство.

9. Законопроект за изменение и допълнение на Закона за мините и кариерите.

10. Предложение на парламентарните групи на Българската комунистическа партия и Българския земеделски на-

роден съюз за попълване състава на Комисията по науката, просветата и културата и на Комисията по селското и горското стопанство.

11. Предложение на парламентарните групи на Българската комунистическа партия и Българския земеделски народен съюз за частични промени в състава на Върховния съд.

12. Предложение на министъра на правосъдието за командироване на съдии във Върховния съд.

13. Предложение на министъра на правосъдието за избиране на съдебни заседатели за военната колегия на Върховния съд.

Има ли други предложения по дневния ред или по реда на разглеждане на точките? — Няма.

Който е съгласен с така предложенния дневен ред, моля да гласува. Мнозинство, приема се.

Преминаваме към точка първа от дневния ред:

Разглеждане на законопроекта за утвърждаване на указите, издадени от Президиума на Народното събрание за времето от 26 декември 1962 г. до 21 октомври 1963 г.

(Съгласно чл. 75, ал. III от Правилника за вътрешния ред на Народното събрание прилагат се мотивите и текстът на законопроекта:

М О Т И В И

към законопроекта за утвърждаване на указите, издадени от Президиума на Народното събрание за времето от 26 декември 1962 г. до 21 октомври 1963 г.

Другарки и другари народни представители! Президиумът на Народното събрание след закриване на третата сесия на Народното събрание през месец декември м. г. по предложение на правителството издаде няколко указа, поименно посочени в предлагания законопроект. Материята, която се урежда с тях, и основанията, на които те са издадени, посочени в Конституцията на Народна република България и Закона за Президиума на Народното събрание, изисква те да бъдат утвърдени от Народното събрание в първата му сесия след издаването им.

Понеже настоящата сесия на Народното събрание е първата сесия след издаването на указите, тя трябва да се занимае с въпроса за тяхното утвърждаване. Поради това именно с внесения от Президиума на Народното събрание законопроект се предлага утвърждаването на тези укази от Народното събрание.

С отделните укази, издадени от Президиума на Народно-то събрание, утвърждаването на които се предлага, се решиха следните въпроси:

1. С Указа за уреждане на някои въпроси по пенсионирането на репресираните през периода на култа към личността се създадоха някои специални правила, с които се уреди въпросът за пенсионирането на тази категория граждани.

2. Предвид на това, че с постановление на Министерския съвет бе намален размерът на заплатите на ръководните длъжностни лица, правителството предложи и Президиумът на Народно-то събрание издаде Указ за определяне начина на изчисляване пенсията на лица, заемащи ръководни длъжности, съобразно който пенсията им се изчисляват на базата на новия размер на заплатите.

3. С Указа за изменение на Кодекса на труда се установиха от 1 април 1963 г. нови размери на паричните обезщетения, които се плащат от Държавното обществено осигуряване на работниците и служителите при временна нетрудоспособност. Уреден бе и въпросът за размера на изплащаното парично обезщетение при временна нетрудоспособност и при трудова злополука и на работниците и служителите в ДЗС, както и на работещите в ТКЗС, включени в кръга на осигуряване по Кодекса на труда. С указа бе създадено ново положение в Кодекса на труда, с което се задължават предприятията, учрежденията и организациите да възстановяват по бюджета на Държавното обществено осигуряване сумите, които те са изплатили като парични обезщетения за временна нетрудоспособност вследствие на трудова злополука, при травматични увреждания или при увреждания на здравословното състояние, настъпило в резултат на ненормални за дадена професия условия. Изменя се също така и базата, от която ще се изчисляват обезщетенията за временна нетрудоспособност. Изплащането на обезщетенията ще става след предварително разрешение на профкомитета вместо по разпореждане на администрацията, както бе преди това.

4. С оглед признаването на съответни граждански специалности на завършилите военноучебни заведения и школи бе издаден Указ за допълнение на Указа за уреждане някои права на завършилите военноучебните заведения и школи под ведомството на Министерството на народната отбрана и военноучебните заведения в Съветския съюз.

5. С Указа за имуществената отговорност на военнослужещите се установява отговорност за щетите, допуснати виновно от военнослужещия при изпълнение на неговите служебни задължения, и се прави ясно разграничение за отговорността на тази категория лица от отговорността за щети, причинени от военнослужещи, извършващи отчетническа дейност. В

него са определени случаите на пълна и намалена имуществена отговорност, както и случаите на солидарна отговорност. Определен е и редът, по който тази отговорност се установява и реализира.

6. С Указа за допълнение на чл. 150а от Кодекса на труда се определя, че в случай на трудова злополука или професионално заболяване, както и при гледане на болен член от семейството и карантина на работниците от ДЗС и работещите в ТКЗС, осигурени по Кодекса на труда, паричното обезщетение от Държавното обществено осигуряване се изплаща още от първия ден на настъпването на нетрудоспособността.

7. С Указа за уреждане на някои пенсионни въпроси се създава възможност за уволнените военнослужещи, както и за уволнените от Народната милиция, които не са навършили по време на уволнението изискуемата от закона възраст за пенсиониране, при навършването на тази възраст да могат да се пенсионират като военнослужещи или служители от Народната милиция при условията на закона. Със същия указ се предвиждат и специални условия за пенсионирането на някои категории работници и служители от народните театри, опери, оркестри, циркове, ансамбли, музикални институти и др. Създава се също така и възможност да се отпускат гражданскоинвалидни пенсии и на учащите се, пострадали по време на производственото си обучение.

8. С Указа за допълнение на чл. 10а от Указа за уреждане някои права на завършилите военноучебните заведения и школи под ведомството на Министерството на народната отбрана и военноучебните заведения в Съветския съюз се признава съответна гражданска специалност — средно техническо образование по строителство и архитектура, на преминалите специална подготовка в школата за запасни офицери.

9. С Указа за включване бюджета на Съвета за взаимно осигуряване членовете на трудово-производителните кооперации в държавния бюджет и прехвърляне дейността му по пенсионирането към Управлението на пенсиите се създава единство в осъществяването на общественото осигуряване и на пенсионното дело в страната, като дейността на Съвета за взаимно осигуряване членовете на ТПК преминава към Управлението на пенсиите при Министерството на финансите.

10. С Указа за изменение на Указа за пенсиите и еднократните парични възнаграждения и помощи на летците от гражданската авиация по отношение на някои права, които имат летците от гражданската авиация, се приравниха и останалите лица, включени в екипажа на въздухоплавателното средство, които изпълняват по време на полета спомагателна работа.

11. С Указа за преобразуване на Министерството на просветата и културата и за създаване на Държавен комитет по строителство и архитектура бе закрито Министерството на просветата и културата и се създадоха Министерството на народната просвета и Комитетът по културата и изкуството, както и Държавният комитет по строителство и архитектура — последните с ранг на министерства. Освен това със същия указ др. Ганчо Ганев бе преназначен за министър на народната просвета, д-р Петър Вутов бе назначен за председател на Комитета по културата и изкуството с ранг на министър и проф. инж. Георги Бранков — за председател на Държавния комитет по строителство и архитектура с ранг на министър.

Другарки и другари народни представители, като имате предвид изложеното по-горе и че се касае за укази, издаването на които бе продиктувано от належащи нужди на държавното управление, Президиумът на Народното събрание, като внася приложения законопроект, моли да го обсъдите и ако го одобрите, да гласувате за неговото приемане.

Председател на Президиума на Народното събрание:
Д. Ганев

Секретар на Президиума на Народното събрание:
М. Минчев

ЗАКОНОПРОЕКТ

за утвърждаване на указите, издадени от Президиума на Народното събрание за времето от 26 декември 1962 г. до 21 октомври 1963 г.

Член единствен. Утвърждават се следните укази, издадени от Президиума на Народното събрание въз основа на чл. 35, точки 5 и 12 от Конституцията на Народна република България във връзка с чл. 4, буква „н“ и чл. 5, буква „б“ от Закона за Президиума на Народното събрание за времето от 26 декември 1962 г. до 21 октомври 1963 г.:

1. Указ за уреждане на някои въпроси по пенсионирането на репресираните през периода на култа към личността.
2. Указ за определяне начина на изчисляване пенсиите на лица, заемащи ръководни длъжности.
3. Указ за изменение на Кодекса на труда.
4. Указ за допълнение на Указа за уреждане някои права на завършилите военноучебните заведения и школи под ведомството на Министерството на народната отбрана и военноучебните заведения в СССР.
5. Указ за имуществената отговорност на военнослужещите.
6. Указ за допълнение на чл. 150а от Кодекса на труда.

7. Указ за уреждане на някои пенсионни въпроси.

8. Указ за допълнение на чл. 10а от Указа за уреждане някои права на завършилите военноучебните заведения и школи под ведомството на Министерството на народната отбрана и военноучебните заведения в Съветския съюз.

9. Указ за включване бюджета на Съвета за взаимно осигуряване членовете на трудово-производителните кооперации в държавния бюджет и прехвърляне дейността му по пенсионирането към Управлението на пенсиите.

10. Указ за изменение на Указа за пенсиите и еднократните парични възнаграждения и помощи на летците от гражданската авиация.

11. Указ за преобразуване на Министерството на просветата и културата и за създаване на Държавен комитет по строителство и архитектура.)

Ръководството на Президиума е уведомило Бюрото на Народното събрание, че няма да прави доклад по този законопроект предвид подробните мотиви, изложени към него, които заедно със законопроекта ви бяха своевременно изпратени и сте ги прочели.

При това положение моля докладчика на Законодателната комисия др. Никола Джанков да изрази становището на Законодателната комисия по законопроекта.

Докладчик Никола Джанков: (Чете)

„ПРЕДЛОЖЕНИЕ

на Законодателната комисия по законопроекта за утвърждаване на указите, издадени от Президиума на Народното събрание за времето от 26 декември 1962 г. до 21 октомври 1963 г.

Законодателната комисия предлага на Народното събрание да приеме законопроекта, както е предложен от Президиума на Народното събрание, без изменение.

Председател на Законодателната комисия: акад. Л. Василев“

Председател Фердинанд Козовски: Има ли някой от другарките и другарите народни представители, които да желаят да се изкажат по законопроекта? — Няма. Пристъпваме към гласуване на законопроекта.

Моля докладчика на Законодателната комисия да прочете законопроекта.

Докладчик Никола Джанков: (Чете)

„ЗАКОН

за утвърждаване на указите, издадени от Президиума на Народното събрание за времето от 26 декември 1962 г. до 21 октомври 1963 г.“

Председател Фердинанд Козовски: Другарките и другарите народни представители, които са съгласни със заглавието на законопроекта, както бе прочетено от докладчика на Законодателната комисия, моля да гласуват. Мнозинство, приема се.

Докладчик Никола Джанков: (Чете)

„Член единствен. Утвърждават се следните укази, издадени от Президиума на Народното събрание въз основа на чл. 35, точки 5 и 12 от Конституцията на Народна република България във връзка с чл. 4, буква „н“ и чл. 5, буква „б“ от Закона за Президиума на Народното събрание за времето от 26 декември 1962 г. до 21 октомври 1963 г.:

1. Указ за уреждане на някои въпроси по пенсионирането на репресираните през периода на култа към личността.

2. Указ за определяне начина на изчисляване пенсията на лица, заемащи ръководни длъжности.

3. Указ за изменение на Кодекса на труда.

4. Указ за допълнение на Указа за уреждане някои права на завършилите военноучебните заведения и школи под ведомството на Министерството на народната отбрана и военноучебните заведения в СССР.

5. Указ за имуществената отговорност на военнослужещите.

6. Указ за допълнение на чл. 150а от Кодекса на труда.

7. Указ за уреждане на някои пенсионни въпроси.

8. Указ за допълнение на чл. 10а от Указа за уреждане някои права на завършилите военноучебните заведения и школи под ведомството на Министерството на народната отбрана и военноучебните заведения в Съветския съюз.

9. Указ за включване бюджета на Съвета за взаимно осигуряване членовете на трудово-производителните кооперации в държавния бюджет и прехвърляне дейността му по пенсионирането към Управлението на пенсията.

10. Указ за изменение на Указа за пенсията и еднократните парични възнаграждения и помощи на летците от гражданската авиация.

11. Указ за преобразуване на Министерството на просветата и културата и за създаване на Държавен комитет по строителство и архитектура.“

Председател Фердинанд Козовски: Другарките и другарите народни представители, които са съгласни с текста на законопроекта, моля да гласуват. Мнозинство, приема се.

Преминаваме към точка втора от дневния ред:

Полагане клетва от назначените нови членове на правителството.

Другарки и другари народни представители! С указ на Президиума на Народното събрание бяха назначени: за министър на народната просвета — Ганчо Ганев, за председател на Комитета по културата и изкуството д-р Петър Вутов и за председател на Държавния комитет по строителство и архитектура проф. инж. Георги Бранков.

Последните двама са нови членове на правителството и следва да положат предвидената в Конституцията клетва за министрите.

Клетвените листове са раздадени на двамата министри. Моля да подпишат тези листове и да ги представят в Бюрото на Народното събрание, след което да заемат местата си.

Преминаваме към точка трета от дневния ред:

Доклад на Комисията по проверка на изборите за утвърждаване частични избори за народни представители.

Другарки и другари народни представители! В периода от последната сесия на Народното събрание до настоящата сесия бяха произведени в два избирателни района на София частични избори за народни представители. Народното събрание трябва да се занимае с въпроса за утвърждаването на тези избори.

Има думата др. Димитър Димов, председател на Комисията по проверка на изборите, да докладва за проведените частични избори.

Димитър Димов: *(От трибуната)* Другарки и другари народни представители! На 10 октомври миналата година почина народният представител Станчо Илиев Белковски, избран в 229. Софийски избирателен район по време на общите избори за Четвърто Народно събрание.

Президиумът на Народното събрание с указ № 424 от 13 октомври 1962 г. насрочи на 13 януари 1963 г. избор за народен представител в този район. За кандидат на Отечествения фронт е бил предложен др. Петко Георгиев Кунин.

Известно ви е също така, че на 11 август 1963 г. почина и народният представител Никола Димитров Обрешков, избран в 215. Софийски избирателен район. Поради това Президиумът на Народното събрание с указ № 588 от 17 август

1963 г. насрочи на 20 октомври 1963 г. избор и в този избира-телен район. За кандидат на Отечествения фронт е бил пред-ложен др. Делчо Гергиев Чолаков. И двата частични избора са проведени на определените дати и резултатите от тях, за-едно с всички изборни книжа, са били представени на Цент-ралната избирателна комисия.

Днес Комисията по проверка на изборите има заседание на което се занима с въпроса за правилността и законосъоб-разността на проведените частични избори за народни пред-ставители, за които става дума по-горе.

Председателят на Централната избирателна комисия пред-стави на комисията при Народното събрание всички книжа във връзка с произведените избори. Комисията по проверка на изборите се запозна с тях. Прегледани бяха протоколите на районните избирателни комисии, с които се регистрират кандидатите, протоколите за изборите в двата района и дру-гите представени книжа.

Комисията установи, че Президиумът на Народното съб-рание своевременно е издал съответни укази за насрочване на частичните избори в посочените избирателни райони и че са спазени сроковете, предвидени в Закона за избиране на Народно събрание, за издигане на съответните кандидати и за тяхното регистриране.

Във връзка с двата проведени избора няма постъпили нито в районните избирателни комисии, нито в Централната избирателна комисия никакви жалби или оплаквания от гра-ждани или държавни органи за допуснати закононарушения при провеждането на изборите. Няма също така никакви дру-ги данни за неправилни и незаконосъобразни действия на граждани, държавни органи или избирателни комисии във връзка с тези избори.

При това положение не са налице каквито и да било об-стоятелства, които да поставят под съмнение правилността и законосъобразността на проведените избори на 13 януари 1963 г. в 229. Софийски избирателен район и на 20 октомври 1963 г. в 215. Софийски избирателен район.

На основата на тези данни комисията прие, че изборите и в двата посочени района са проведени при най-точното съ-блюдаване на изискванията на Конституцията на Народна република България и на Закона за избиране Народно съб-рание и че те са напълно редовни. Не съществуват никакви поводи за касирането им.

Резултатите от изборите са следните:

В 229. Софийски избирателен район от 17 222 избиратели по списъците в гласуването са участвували 17 028. От тях за кандидата са гласували 17 020, представляващо 99,92%.

В 215. Софийски изборителен район от 18 759 избиратели по списъците са гласували 18 622. От тях за кандидата са гласували 18 549, или 99,61 %. Макар че се касае за проведени частични избори, посочените резултати от изборите говорят за изграденото здраво морално-политическо единство на избирателите в тези два района, за убедеността им в правилната политика на Българската комунистическа партия и за голямото им доверие и привързаност към народната власт и Отечествения фронт.

Другарки и другари народни представители! Комисията по проверка на изборите, като се основава на това, което бе изложено по-горе, предлага на Народното събрание на основание чл. 22 от Конституцията на Народна република България да вземе следното

Р Е Ш Е Н И Е

Народното събрание намира, че състоялите се на 13 януари 1963 г. в 229. Софийски изборителен район и на 20 октомври 1963 г. в 215. Софийски изборителен район частични избори за народни представители са проведени в пълно съответствие с Конституцията на Народна република България и със Закона за избиране Народно събрание на Народна република България.

Народното събрание, като взе предвид, че във връзка с тези избори в съответните районни изборителни комисии и в Централната изборителна комисия не са постъпили никакви жалби и заявления за допуснати нарушения на Конституцията и на Закона за избиране Народно събрание и че не съществуват основания за касиране на произведените избори, признава за правилни пълномощията на избрания на 13 януари 1963 г. в 229. Софийски изборителен район народен представител Петко Георгиев Кунин и на избрания на 20 октомври 1963 г. в 215. Софийски изборителен район народен представител Делчо Георгиев Чолаков.

Председател Фердинанд Козовски: Желает ли някой от народните представители да се изкаже по доклада на Комисията по проверка на изборите и по предложеното от нея проекторешение? — Няма. Пристъпваме към гласуване.

Другарките и другарите народни преставители, които са съгласни с предложеното проекторешение от страна на Комисията по проверка на изборите, моля да гласуват. Мнозинство, приема се.

Пристъпваме към точка четвърта от дневния ред:

Полагане клетва от новонизбраните народни представители.

Клетвените листове са раздадени и моля другарите Пегко Кунин и Делчо Чолаков да подпишат тези листове и да ги представят в Бюрото на Народното събрание, след което да заемат местата си.

Пристъпваме към точка пета от дневния ред:

Разглеждане на законопроекта за договорите между социалистическите организации.

(Съгласно чл. 75, ал. III от Правилника за вътрешния ред на Народното събрание прилагат се мотивите и текстът на законопроекта:

МОТИВИ

към законопроекта за договорите между социалистическите организации

Другарки и другари народни представители! Законопроектът, който е предложен за разглеждане от настоящата сесия на Народното събрание, урежда договорните отношения между социалистическите организации в нашата страна с цел да се осигурява изпълнението на народностопанските планове, да се подобряват качеството и асортиментът на продукцията, да се укрепва стопанската сметка и плановата, договорната, финансовата и платежната дисциплина. Необходимостта от такъв закон става особено много належаща в последно време.

Правните отношения между социалистическите организации по сключването и изпълнението на договорите за доставка и за извършване на работи и услуги се уреждаха досега от Наредбата за договорите от 18. V. 1950 г., предназначена специално за договорните отношения между социалистическите организации, и от общия Закон за задълженията и договорите, в който се съдържаха само отделни разпоредби, предназначени специално за социалистическите организации. Наредбата за договорите има много ограничено съдържание. Тя включва правила само относно сключването и съдържанието на договорите. Разпоредбите ѝ са вече остарели. В изтеклите 13 години договорните отношения между социалистическите организации се разшириха извънредно много, утвърдиха се като форма на стоковите икономически отношения между предприятията, станаха по-ясни големите им задачи за правилното протичане на стопанския живот. Това налага да се издаде закон, който да урежда по-цялостно, по-пълно

и по-добре договорите между социалистическите организации.

С предложения законопроект се дава по-пълна и по-съвършена уредба на договорните отношения между социалистическите организации, която съответствува на сегашния етап от развитието на нашето народно стопанство и на положителния опит, натрупан в нашата практика и в практиката на другите социалистически страни.

Законопроектът е предназначен да урежда главно договорите за доставка и за извършване на работи и услуги. Той ще се прилага и за договорите, страна по които са ТКЗС, с изключение на глава II. По този начин и занапред преддоговорният арбитраж няма да се прилага спрямо ТКЗС, а гражданскоправните имуществени спорове, страна по които са ТКЗС, ще се разглеждат от съдилищата, които имат дългогодишна практика и добър опит по разрешаването им. Наред с това се дава право на Министерския съвет, когато счете за необходимо, да разпростре действието на глава II и по отношение на ТКЗС, както и да предаде за разглеждане от държавния арбитраж на отделни категории гражданскоправни имуществени спорове, страна по които е ТКЗС.

В законопроекта се утвърждава принципът, че договорите между социалистическите организации трябва да се сключват в писмена форма, поради което писмената форма се изисква като условие за тяхната действителност. Писмената форма може да се изрази в размяна на писма, телеграми, съобщения по телекса или други документи, от които се вижда, че е постигнато съгласие. По този начин в отношенията между социалистическите организации ще се поддържа повече яснота и по-голяма сигурност. За да се улесни сключването на договори, когато предаването и заплащането се извършва веднага, или които са на стойност до 500 лв. и в някои други случаи, се допуска договорите да се сключват и устно. От досегашната арбитражна практика се вижда, че е целесъобразно, когато едната страна е дала пълно или частично изпълнение по устно сключен договор, който е трябвало да бъде сключен в писмена форма, арбитражът или съдът да има възможност да задължи другата страна да даде съответно насрещно изпълнение. Още по-голямо основание за признаване действието на такива договори има тогава, когато и двете страни са изпълнили задълженията си по тях. В законопроекта се уреждат изрично тези положения.

В гл. II се усъвършенствува редът за сключване на договорите между социалистическите организации въз основа на двустранен планов акт. Определят се задълженията на страните по изготвяне и предлагане на проектодоговора, по приемането му, по уточняване на различията между страните и начинът, по който се разрешават спорните въпроси.

В глава III се дават правила относно изменението, прекратяването и отмяната на договорите между социалистическите организации, когато се измени, прекрати или отмени плановата им задача, както и в други случаи. Договори, които са сключени въз основа на двустранна планова задача, могат да се изменят от страните по взаимно съгласие само когато изменението не нарушава плановата задача. За да се улесни техническият прогрес, внедряването на рационализации и осъществяването на икономии, законопроектът прави едно важно изключение от досегашните принципи в тази област. Когато договорът не е сключен въз основа на двустранна планова задача, всяка от страните може да поиска изменението или прекратяването на договора, когато поради промени, предизвикани от техническия прогрес, внедряване на рационализация, осъществени икономии или други подобни, настъпили след сключването на договора, изпълнението му противоречи на интересите на народното стопанство. Ако страните не постигнат съгласие по изменението или прекратяването на договора, спорът се разрешава от арбитража. Това правило важи само за случаите, в които договорът не е сключен въз основа на двустранна планова задача, понеже в последните случаи плановорегулиращите органи могат да изменят плановите задачи на предприятията, което ще доведе до изменение и на съответните договори.

В глава IV се посочва какви уговорки трябва да съдържат договорите между социалистическите организации и се дават други правила относно съдържанието на договорите. Във всеки договор трябва да бъде уточнен предметът на договора, включително количеството, качеството, вида, комплектността, асортимента и опаковката на стоката; общият срок за изпълнение на договора и частичните срокове за извършване на отделните доставки, работи и услуги; мястото, сроковете и начинът на предаване и приемане, както и сроковете за установяване на недостатъци и за предявяване на рекламации поради недостиг, недостатъци или несъответствие с асортимента. В договорите трябва да се предвиждат санкции за късно или лошо изпълнение. В законопроекта се разрешава спорният въпрос, дали социалистическите организации могат да уговорят по-високо качество от това на стандартите и отрасловите технически норми. Законопроектът предвижда изрично такава възможност и с това дава подкрепа на тези, които са готови да поемат задължение да надхвърлят досегашните норми, да достигнат по-високо качество. При някои договори, особено тези, свързани с външната търговия, това е твърде наложително. Страните не могат да уговорят цена, различна от определената от държавен орган, освен ако е постановено друго. Ако те уговорят друга цена, договорът се счита сключен за определената от държавния орган цена.

В законопроекта са разработени подробно глава V относно изпълнението на договорите и глава VI относно последиците от неизпълнението им. В законопроекта е установено правилото, че задълженията трябва да се изпълняват точно, своевременно и с грижата на добър стопанин. В законопроекта е залегнал принципът, че социалистическите организации трябва да напънат всичките си сили, за да осигуряват изпълнение на договорите, което означава изпълнение и на плана. Социалистическите организации са длъжни да изискват точно и пълно изпълнение на задълженията към тях. Те нямат право да искат да се платят неустойки или обезщетения вместо изпълнение на договора, освен ако изпълнението стане невъзможно или безполезно.

Законопроектът задължава социалистическите организации да уговарят неустойки за нарушаване на договорните задължения. Посочени са и размерите за неустойките при главните случаи на нарушаване на договорите. За да се осигури изпълнението на договорите, което означава и изпълнение на плана, в законопроекта се предвижда, че плащането на неустойки или обезщетение не освобождава длъжника от задължението му да изпълни договора.

В законопроекта са уредени по-главните спорни въпроси, както и някои неуредени досега положения във връзка с рекламациите и отговорността за недостатъци на стоките, гаранциите и др.

В глави VII и VIII са дадени по-съществените правила относно перспективните и генералните договори, за да могат да бъдат използвани пълноценно, когато това е необходимо.

Като излагам горните съображения, моля, другарки и другари народни представители, да обсъдите предложения законопроект и да гласувате за неговото приемане.

Министър на правосъдието: П. Танчев

ЗАКОНОПРОЕКТ

за договорите между социалистическите организации

I. Общи положения

1. Този закон урежда договорните отношения между социалистическите организации с цел да се осигурява изпълнението на народностопанските планове, да се подобрява качеството и асортиментът на продукцията, да се укрепва стопанската сметка и плановата, договорната, финансовата и платежната дисциплина.

2 Стенографски дневници

2. Правилата на този закон се прилагат към договорите за доставка и за извършване на работи и услуги. Те не се прилагат към договорите за капитално строителство и към превозните договори.

С решение на Министерския съвет правилата на този закон относно сключването, изменението, прекратяването и отмяната на договорите между социалистическите организации могат да се прилагат и към други видове договори.

По отношение на договорите, страна по които е трудово-кооперативно земеделско стопанство, разпоредбите на глава II не се прилагат. Министерският съвет може да разпростре действието им по отношение на такива договори, както и да предаде за разрешаване от държавния арбитраж отделни категории гражданскоправни имуществени спорове, страна по които е трудово-кооперативно земеделско стопанство.

3. За доставка на отделни видове стоки или за извършване на отделни видове работи или услуги Министерският съвет може да установява особени разпоредби, които се отклоняват от правилата на този закон, а относно доставките на стоки, предназначени за износ, да предвижда и извършването им по силата на планови поръчки, които външнотърговските предприятия отправят въз основа на утвърдения план за износа до предприятията и организациите-доставчици.

По въпросите, които не са уредени от този закон или от разпоредбите по предходната алинея, се прилага Законът за задълженията и договорите.

4. За доставките на отделни видове стоки и за извършване на отделни видове работи и услуги могат да се издават типови договори или специални условия.

Типовите договори и специалните условия, издадени или утвърдени от Министерския съвет, имат сила за всички социалистически организации, а издадените от ръководител на отделно ведомство имат сила за подчинените му организации.

Във всички останали случаи типовите договори и специалните условия се издават съвместно от ръководителите на съответните ведомства, съгласувано с главния арбитър на Върховния държавен арбитраж, и имат сила за подчинените им социалистически организации.

5. Възложените на социалистическите организации планови задачи за доставяне на стоки и за извършване на работи и услуги се изпълняват чрез сключване на съответни договори.

Когато акт на Министерския съвет предписва да се извърши доставка, работа или услуга, без да се сключва договор, отношението между социалистическите организации се урежда по правилата, които се прилагат за съответния вид договор.

Когато се касае за еднократни доставки или за доставки на стоки, за които не е необходимо да се съгласуват спецификации или технически характеристики, договор може да се сключи чрез приета писмена поръчка. Приемането трябва да стане незабавно или в дадения в поръчката срок, или чрез изпълнение в същия срок.

6. Договорите за доставка и за извършване на работи и услуги се сключват пряко между социалистическите организации — доставчик и купувач, съответно изпълнител и получател, освен ако Министерският съвет или натоварени от него органи предвидят да участва и друга организация.

7. Договорите между социалистически организации, за да бъдат действителни, се сключват в писмена форма — подписан от двете страни документ, разменени писма, телеграми, съобщения по телекса или други документи, от които се вижда, че е постигнато съгласие.

Ако една от страните е изпълнила изцяло или частично устно съглашение, арбитражът или съдът може по изключение да задължи другата страна да даде съответно насрещно изпълнение, а ако са изпълнили и двете страни, да счете договора за действителен.

Писмената форма на договора не е задължителна:

- а) когато предаването, приемането и заплащането се извършват веднага;
- б) за договорите на стойност до 500 лева;
- в) за договорите за ползуване на комунални услуги (вода, канал, електрическа енергия и пр.) и
- г) за телеграфни, телефонни и пощенски услуги и други подобни.

8. Социалистическите организации трябва да сключват и да изпълняват договорите си така, че да си съдействуват за съгласуването и изпълнението на годишните и перспективните си стопански планове.

Те са длъжни да упражняват правата си да искат реално изпълнение, плащане на обезщетения, неустойки и други имуществени санкции.

Социалистическите организации полагат усилия за доброволно уреждане на спорните отношения по сключване и изпълнение на договорите, като за това търсят съдействието и на висшестоящите организации.

II. Сключване на планови договори

9. Когато между социалистическите организации е възникнало взаимно задължение за договаряне по силата на планов акт, генерален, перспективен или друг предходен договор или правна норма, всяка от тях може да иска от другата да сключи с нея съответен договор.

При отказ да се сключи такъв договор или при разногласие относно някои уговорки спорът се решава по реда на преддоговорния арбитраж.

Договорите трябва да се сключват преди началото на съответния планов период.

10. Когато някоя от страните намери, че има несъответствие между двустранния планов акт и другите ѝ планови задачи или производствени (пласментни) възможности, тя е длъжна в петдневен срок от получаването му да поиска от органа, който го е издал, да го измени или отмени по отношение на нея. Препис от искането си тя трябва да изпрати в същия срок и на другата страна.

Органът, възложил плановата задача, трябва да разгледа искането в петдневен срок след получаването му и незабавно да съобщи решението си на двете страни.

11. Доставчикът (изпълнителят) е длъжен да изготви проектодоговор в два екземпляра, да го подпише и да го изпрати на купувача (получателя) в десетдневен срок от получаване на плановата задача. В случаите по предходния член проектодоговорът трябва да се изпрати в петдневен срок от получаване на решението по ал. II на същия член, а ако решение не се получи — в петнадесетдневен срок от получаване на плановата задача.

Ако купувачът (получателят) в срока по ал. I не получи проектодоговор, той може да състави сам проектодоговор и да го изпрати на доставчика (изпълнителя) в петдневен срок след изтичане на срока по ал. I.

Ако за сключването на договора се изисква купувачът (получателят) да представи спецификация с техническа характеристика или с подробен асортимент, той трябва да я изпрати на доставчика (изпълнителя) в седемдневен срок от получаване на плановата задача. В този случай последният е длъжен да му изпрати проектодоговор в десетдневен срок от получаването ѝ. Ако купувачът (получателят) не изпълни това си задължение, доставчикът (изпълнителят) може сам да състави спецификация с техническа характеристика или с подробен асортимент като част от проектодоговора.

12. В десетдневен срок от получаване на проектодоговора купувачът (получателят) трябва да го подпише и да върне на изпращача единия екземпляр. Ако той не стори това, страната, която е предложила проектодоговора, трябва в петдневен срок да предяви срещу него искане пред държавния арбитраж за постановяване на решение, което да замести договора.

13. Ако не приема някои уговорки от проектодоговора, получателят подписва единия екземпляр и в десетдневен срок го връща на другата страна заедно с подписан протокол за раз-

ногласие, в който изрично означава кои уговорки не приема и какви насрещни или допълнителни уговорки предлага. Пред подписа си върху договора получателят означава, че го връща с протокол за разногласие. Договорът се смята сключен за всички уговорки, които не са оспорени в протокола за разногласие.

След като получи договора с протокол за разногласие, доставчикът (изпълнителят) трябва в десетдневен срок да се споразумее с получателя по спорните уговорки, а ако не се постигне съгласие, в нов тридневен срок да отнесе възникналия преддоговорен спор за разрешаване от държавния арбитраж. Ако не направи това в посочения срок, смята се, че приема предложените от получателя уговорки.

14. Когато плановата задача, отправена до две организации, се отнася до доставка, която може да се извърши по силата на поръчка, купувачът отправя поръчката си до доставчика в седемдневен срок от получаване на плановата задача. Тази поръчка се смята за приета, ако в седемдневен срок от получаването ѝ доставчикът не уведоми купувача, че отказва да я приеме.

Ако купувачът не отправи поръчката си в срок, доставчикът може да му изпрати предложение за същата доставка. То се счита за прието, ако купувачът не го отхвърли в седемдневен срок от получаването му.

Ако доставчикът откаже да приеме поръчката или купувачът откаже да приеме предложението на доставчика, направено по реда на предходната алинея, в петдневен срок трябва да се предяви искане пред държавния арбитраж да постанови решение, което да замести договора.

15. Ако при сключване на планов договор между страните възникнат разногласия по неговите уговорки и плановият период е започнал да тече, доставчикът (изпълнителят) и купувачът (получателят) са длъжни, докато постигнат съгласие или докато арбитражът се произнесе по спора им, да доставят стоките по видове, количества и асортимент или да извършват работите и услугите според съгласуваните уговорки, ако те определят предмета на доставката или естеството на работата и услугите.

Ако поради тези разногласия предметът на договора остане неопределен, докато се постигне съгласие или докато се произнесе арбитражът по спора, страните извършват доставките, работите или услугите според перспективния договор, а ако такъв договор няма или в него не е определен предметът на договора — според временно споразумение между страните. В този случай частично или напълно приетите заявки се приравняват на временно споразумение.

III. Изменение, прекратяване и отмяна на договорите

16. Ако плановата задача въз основа на която е сключен договорът, бъде изменена, прекратена или отменена, трябва да бъде изменен, прекратен или отменен и договорът с ново писмено съглашение между страните. В този случай десетдневният срок по чл. 11 за изпращане на предложение тече от получаване на съобщението за изменение на плановата задача. От получаването на това съобщение до сключването на новото съглашение се прилага съответно чл. 15. Спорът между страните се решава по реда на преддоговорния арбитраж.

Отмяната на плановата задача не засяга даденото или извършеното дотогава, освен ако в акта, който я отменява, не е предвидено друго.

Страните могат да изменят плановия договор по взаимно съгласие и без да е изменена плановата задача, но само доколкото не я нарушават.

17. Когато договорът не е сключен въз основа на двустранна планова задача, всяка от страните може да поиска изменението или прекратяването му, ако поради промени, предизвикани от техническия прогрес, внедряване на рационализации, осъществени икономии или други подобни причини, настъпили след сключване на договора, изпълнението му противоречи на интересите на народното стопанство. Ако не се постигне съгласие, спорът се разрешава от арбитража.

18. В акта, с който се изменя плановата задача, или в съглашението за изменение на договора трябва да се укаже в чия тежест остават необходимите разходи, направени при подготовката за изпълнение на договора.

Ако не се постигне споразумение по реда на ал. I и ако няма друго разпореждане за разходите, те се понасят от страната, която виновно е станала причина за изменение или за отмяна на плановата задача, а ако няма виновна страна, обезщетение за разходите не се дължи.

IV. Съдържание на договорите

19. Договорите между социалистическите организации съдържат уговорки относно:

а) предмета на договора, включително количеството, качеството, вида, комплектността, асортимента и опаковката на стоката;

б) цената на стоката, на работата или услугата и начина на плащане;

в) общият срок за изпълнение на договора и частичните срокове за извършване на отделните доставки, работи или услуги;

г) мястото, сроковете и начина за предаване и приемане на стоките, работата или услугите, както и срока, в който получателят може да установява дали изпратената стока или извършената работа отговаря на установените или уговорените качества, а също така и срока за рекламация поради недостатъци или поради недостиг или несъответствие на стоката с асортимента;

д) неустойките за късно или за лошо изпълнение.

Страните могат да включат в договора уговорки и по други въпроси.

В договора се посочват наименованията и седалището на страните, които го сключват, имената на представителите, които го подписват от тяхно име, както и мястото и датата на сключването му.

Тези правила се прилагат съответно и към приетите поръчки.

20. Стоката, работата и услугата се посочват в договора или приложена към него спецификация по вид, количество, качество, комплектност и асортимент. Към договора се прилагат описания, чертежи, образци и др. т., когато са необходими за точното определяне на неговия предмет.

Подробна спецификация за отделни частични срокове може да се определя допълнително преди началото на съответния период.

При доставка на стоки по мостра (образец) страните трябва да определят къде, как и за чия сметка ще се пази мострата и дали тя ще се плати или ще се върне.

21. Страните могат да уговарят и качество, по-високо от това по стандартите и отрасловите технически норми.

При доставка на машини, съоръжения и други подобни стоки в уговорката за комплектност се посочват и съответните запасни части, ако те не са определени в стандарта или отрасловите технически условия.

В договора се предвижда задължение за доставчика да удостоверява съответствието на стоката с показателите за качество и комплектност и с какви документи ще става това.

22. Страните не могат да уговарят цени, различни от определените от държавен орган, освен ако е постановено друго. Ако те уговорят друга цена, договорът се смята за сключен за определената от държавния орган цена.

Ако през време на действието на договора определената цена бъде изменена, стоката се заплаща по цената, която е в сила при предаването ѝ, освен ако актът за изменението на цената постановява друго.

23. Стоката трябва да се опакова и амбалира по начин, който да осигури запазването ѝ от повреди при превозването и съхраняването ѝ.

Съхраняването, връщането, предаването и плащането на амбалажа и отговорностите във връзка с това се уреждат с наредба, утвърдена от Министерския съвет.

24. Когато е предвидено стоката да се приеме в склада на доставчика или изпълнителя, трябва да се уговори в какви срокове и по какъв начин той ще предизвестява получателя, че тя е готова за предаване. Ако договорът не съдържа уговорки по този въпрос, предизвестие то трябва да се изпрати на получателя поне три дни, а ако страните са в различни населени места — поне пет дни преди деня на предаването.

25. Страните могат да уговорят, че доставчикът има право предсрочно да изпраща или предава определени количества от стоката. В такъв случай, ако не бъде предвидено друго, предсрочно доставената стока се приспада от количеството, подлежащо на предаване през следващия период.

26. Ако страните уговорят, че купувачът има право в рамките на общото количество, качество и асортимент едностранно да определя подробната спецификация за частичните периоди, трябва да се укажат сроковете преди началото на съответния частичен период, до изтичане на които той трябва да представя на доставчика подробна спецификация. Ако купувачът пропусне този срок, доставчикът може да му изпраща или предава стока съгласно с подробната спецификация за изтеклия период.

V. Изпълнение на договорите

27. Всяка от страните по договора трябва да изпълнява задълженията си по него точно и с грижата на добър стопанин, съобразно изискванията на закона, плана и правилата на социалистическото общежитие и да съдействува на другата страна да изпълни и тя своите задължения по същия начин.

Министерският съвет може да постановява изпълнението на определени договори да се извършва с предимство. Това не освобождава доставчика (изпълнителя) от отговорност за неизпълнение или късно изпълнение към получателите по други договори, освен ако Министерският съвет е разпоредил друго.

28. Ако при изтичането на плановия период, за който договорът е бил сключен, се окаже, че доставката или работата не е изпълнена изцяло или за част от уговореното, изпълнение в натура не може да се иска, когато стоката задължително подлежи на ново разпределение.

В останалите случаи изтичането на плановия период не е пречка да се иска доставяне на непредадените количества по договора.

Ако между страните бъде сключен договор за нов планов период или бъде продължен договорът им за изтеклия период.

преизпълнението по новия договор не освобождава от отговорност за недоставеното или неизвършеното по стария договор.

29. Доставянето на по-големи количества от един вид стоки не освобождава доставчика от отговорност за недоставените количества от други видове по общия асортимент, освен ако получателят е дал писмено съгласие за това. При двустранна планова задача това съгласие има сила при условие, че бъде одобрено от компетентния орган по планирането.

При изкупуване на селскостопанска продукция може да се предвиди един вид стоки да се заменят с друг. Условиата и редът на това заместване, както и границите, в които то може да се извършва, се определят с постановление на Министерския съвет или с утвърдени типови договори и специални условия.

30. Купувачът може да нареди на доставчика да изпраща или предава стоките на определени от него крайни получатели, с които е сключил договори, като му представи и съответно разпределение.

Ако разпределението при тези транзитни доставки не е било приложено към договора, купувачът трябва да го представи на доставчика в уговорения срок или поне десет дни преди изпращането или предаването на стоките, когато крайните получатели са организации от населено място, различно от седалището на доставчика, и седем дни — когато са в същото населено място. В същите срокове купувачът може да направи изменение в даденото вече разпределение.

Купувачът трябва да посочи в разпределението точното означение на стоката по асортимент и количество за всеки краен получател, гарите или пристанищата, до които пратките трябва да се отправят, точните наименования и адреси на крайните получатели, банката, където се водят сметките им, и номерата на тези сметки, както и датата на договора, включително и приетата поръчка между него и всеки краен получател.

В посочените по-горе случаи доставчикът е длъжен да съобщава на другата страна за изпращането на стоките на крайните получатели, като ѝ изпраща копие от сметките за отделните партии или списъци на тия сметки.

При тези доставки купувачът може да нареди на крайния получател да плати на доставчика цената, която купувачът му дължи.

31. Рискът от случайно погиване или повреждане на родо-во определени стоки преминава върху получателя от момента, в който стоката бъде определена по съгласие между страните или му бъде предадена, а при доставка за получатели в други населени места — от момента, в който тя бъде предадена за експедиция или за превоз, освен ако между страните е уго-

ворено друго. При транзитни доставки рискът в тия случаи преминава върху крайния получател.

32. Подробните правила относно сроковете и начините за приемане на стоките и работите по количество, качество, асортимент и комплектност се установяват с наредба, издадена от заинтересуваните министерства и ведомства.

VI. Последници от неизпълнение на договорите

33. Ако доставчикът (изпълнителят) не изпълни задължението си съгласно чл. 27, купувачът (получателят) може да иска изпълнение заедно с неустойките. Когато изпълнението стане невъзможно по вина на длъжника или купувачът (получателят) няма интерес от късното изпълнение, той може да иска извън неустойките и обезщетение за неизпълнение.

Ако купувачът (получателят) не приеме стоката, работата или услугата, която му е изпратена или представена съобразно с договора, доставчикът (изпълнителят) може да иска изпълнение на това задължение, плащане на цената и неустойките.

34. Ако доставчикът е изпаднал в закъснение да предаде или изпрати стоката, купувачът може, ако не е уговорено друго и няма интерес от късното изпълнение, да откаже по-нататъшното ѝ приемане, като отправи до него писмено съобщение. Той обаче е длъжен да приеме и заплати стоката или тази част от нея, която доставчикът е натоварил или предал за натоварване, преди да е получил това съобщение.

При планови договори отказът на получателя при условията на предходната алинея има сила само за онази стока, предаването на която е трябвало да стане през изтеклия частичен период.

35. Ако в договора е предвидено получателят да представи спецификация с техническа характеристика или подробен асортимент в определен срок, срокът за извършване на доставката, работата или услугата се продължава с толкова дни, с колкото той е закъснял. Освен това получателят дължи на другата страна неустойка от 5 до 50 лв. дневно в зависимост от стойността и значението на доставката, работите или услугите, но не повече от 200 лева.

Ако купувачът не представи на доставчика в срок разпределението за пряко изпращане или предаване на стоката на крайните получатели, той дължи неустойка от 5 до 50 лв. дневно, но не повече от 200 лева.

36. Установената от стандарт, отраслови технически норми или от договора гаранция, че стоката ще служи за определено използване през определен срок при съответно пазене и употреба от получателя, има сила и за повредите и недоста-

тъците, настъпили след преминаването на риска върху получателя. Отговорността за гаранция не изключва отговорността за недостатъци. Доставчикът (изпълнителят) носи отговорност за скрити недостатъци независимо от срока на гаранциите.

Страните по договора могат да уговорят гаранция и в случаите, когато това не е предвидено от стандарт или отраслови технически норми, както и да установят срокове, по-дълги от определените със стандарт или отраслови технически норми.

Доставчикът е длъжен да отстрани незабавно или в уговорения между страните срок появилите се или забелязани недостатъци в течение на гаранционния срок чрез поправяне или чрез замяна на съответните предмети и части с нови.

37. Ако стандартът, отрасловите технически норми или договорът не предвиждат друго, срокът на гаранцията започва да тече:

а) за машини и съоръжения — от деня на пускането им в експлоатация, но не по-късно от три месеца от предаването им на действащи предприятия и не по-късно от шест месеца, когато се предават за предприятия или цехове, намиращи се в строеж, а за машини, които се използват за сезонни работи, както и за запасни части — не по-късно от една година от деня на пристигането им в тяхното местоназначение или от получаването им;

б) за автомобили или за други видове продукция във от тези по буква „а“ — от деня на приемането им от получателя;

в) за стоки, продадени чрез търговски организации на дребно — от деня, в който търговската организация е предала вещта на купувача-потребител.

При замяна на част от вещта или на цялата вещь срокът на гаранцията започва да тече наново от деня, в който вещта се предаде на получателя. Когато се извърши поправка, срокът на гаранцията се продължава с времето от уведомлението за недостатъка или повредата до тяхното отстраняване. В договора може да се уговори, че в този случай гаранционният срок започва да тече наново.

38. Страните уговарят неустойки:

а) за забавяне на изпълнението — най-малко по 0,2% за всеки ден закъснение, но не повече от 4% от стойността на недоставените в срок стоки или неизпълнените в срок работи или услуги;

б) за неоснователен отказ за приемане или вдигане на стоката — най-малко по 0,2% за всеки ден закъснение, но не повече от 4% от стойността на неприетите или невдигнатите стоки.

Неустойки с минималния размер по ал. I се дължат и когато не са уговорени.

При нарушение на асортимента доставчикът дължи уговорената неустойка или ако такава не е уговорена, 3% от недоставеното по асортимента.

При планови договори неустойката за късно изпълнение се дължи и в случаите на чл. 15.

Неустойки могат да се уговарят и за нарушения на договора, непредвидени в закона.

Не се допуска уговаряне на неустойки, които да заместват изпълнението.

Министерският съвет може да определя и други минимални или максимални размери за договорните неустойки и други размери за законните неустойки (глобите) при отделни видове договори.

39. Ако доставчикът или изпълнителят установи, че не може да изпълни или не може да изпълни в срок задължението си, той е длъжен незабавно да съобщи това на другата страна, като посочи тези причини и мерките, които взема за тяхното отстраняване.

Неизпълнението, което се дължи на неизпълнение от страна на друга организация към доставчика (изпълнителя), не го освобождава от отговорност, освен ако невъзможността за изпълнение от страна на последната организация се дължи на причини, които не могат да ѝ се вменят във вина, и доставчикът не е бил в състояние да получи по друг начин недоставеното.

40. Неизправната страна не може да се освободи от задължението да плати уговорената или законната неустойка (глобата), като доказва, че насрещната изправна страна не е претърпяла или е претърпяла по-малки вреди.

Ако неизправната страна установи, че уговорената неустойка е прекомерно голяма в сравнение с претърпените вреди, арбитражът или съдът може да я намали.

Изправната страна, която е претърпяла вреди, по-големи от неустойката, може да търси обезщетение за разликата.

Плащането на неустойки и обезщетения не освобождава страните от задължението да изпълнят договора освен в случаите, определени от Министерския съвет.

Платените или дължимите от една социалистическа организация неустойки и обезщетения не се включват в разходите за издръжката на производството или на стопанската ѝ дейност, а се приспадат от годишния ѝ доход.

41. Купувачът (получателят), а при транзитните доставки крайният получател при получаване на стоките, работите и услугите е длъжен да ги прегледа и ако установи недостиг, недостатъци в качеството или нарушения на комплектността или асортимента, за да не загуби правата си, трябва да свика незабавно комисия, която да състави акт за това. Във

всички случаи доставчикът или изпълнителят, а при транзитните доставки и купувачът трябва да бъдат уведомени своевременно за установените недостатъци и за мястото и времето на заседанието на комисията.

Ако не е предвидено друго, тази комисия се състои от представители на страните по договорите и лице, посочено от местния народен съвет. Неявяването на представител на някоя от страните не спира работата на комисията.

При нужда може да се поиска установяване на качеството и комплектността от служби за технически или качествен контрол, от научни институти, от Търговската палата или друг компетентен орган.

Това правило се прилага и при недостатъци в качеството, установени след приемане на стоката, ако те поради естеството си не са могли да бъдат забелязани при прегледа на стоката при приемането ѝ, но не по-късно от шест месеца след получаването, ако в закона, стандарта, отрасловите технически норми или договора не е предвидено друго.

42. Актът по чл. 41 трябва да се състави в месечен срок от получаването на стоката, работата или услугата, ако не е уговорено друго. Той трябва да съдържа:

а) датата и мястото на съставянето му и времето, когато е получена стоката или е приета работата или услугата;

б) описание на стоката, работата или услугата и на естеството и състоянието на опаковката;

в) означение, в какво се състои недостигът, недостатъкът в качеството или нарушението на асортимента, а при непълна комплектност — кои са липсващите части. При възможност комисията дава и мнение за причините на недостатъците, недостига и другите нарушения.

Купувачът (получателят) е длъжен да изпрати незабавно съставения акт на доставчика (изпълнителя), а при транзитни доставки — и на купувача, като предяви и исканията си.

В десетдневен срок от получаване на акта доставчикът (изпълнителят) е длъжен да отговори дали отхвърля или признава изцяло или отчасти твърденията и исканията на купувача (получателя).

43. При получаване на бързоразваляща се стока получателят трябва да провери веднага състоянието и качеството ѝ и ако установи недостатъци, да поиска незабавно с телеграма или телефонограма необходимите указания от доставчика. Доставчикът е длъжен да ги даде по същия начин веднага, но не по-късно от 12 часа след получаване на уведомлението. Ако не пристигне своевременно отговор, купувачът прави необходимото стоката да се продаде по съответни цени и изпраща сумата на доставчика, като удържа направените раз-

ходи. Тази стока не се приспада от дължимото по договора количество.

44. Доказването, че доставената стока и извършените работи или услуги не отговарят на установените изисквания, може да стане с акта по чл. 41 или с други писмени доказателства, изхождащи от компетентни органи, както и със заключение на вещи лица.

Заклучението на вещи лица може да служи като доказателство, когато стоката е била налице при преглеждането ѝ от тях или когато това е необходимо за преценяване на актовете и другите писмени доказателства по предходната алинея.

45. Ако стоката има неотстраними недостатъци и е негодна за употреба според предназначението ѝ, купувачът е длъжен да откаже приемането ѝ, като поиска друга, отговаряща на установените изисквания. Той може да иска развалянето на договора относно тази стока, ако договорът не е сключен въз основа на двустранна планова задача. В тези случаи купувачът има право да търси неустойка в размер на 10% от стойността на неприетата стока по определените в договора цени.

Ако недостатъците са отстраними или не правят стоката негодна за предназначението ѝ, купувачът може да откаже да я приеме, да отстрани сам недостатъците, да иска отстраняването им за сметка на доставчика или да направи съответен отбив от цената. В тези случаи купувачът има право да иска и неустойка в размер на 1% от цялата стойност на стоката с недостатъци според определените в договора цени, но не повече от 50% от сумата на отбива, който е направил или е имал основание да направи.

При системно доставяне на стоки с недостатъци размерът на законните неустойки по ал. I и II може да бъде увеличен до два пъти.

Доставчикът може да предложи друга стока, отговаряща на установените изисквания за качество, и тогава, когато купувачът иска отстраняване на недостатъците или разваляне на договора.

46. Стока, която не отговаря на утвърдените технически изисквания по държавен стандарт или по отраслови технически норми, се бракува. Бракуваната продукция, ако може да бъде използвана, се продава на други производствени организации или на населението чрез търговските организации, по споразумение между тях, със съответно намаление на цената. Бракуваната стока не се включва в договорените количества.

47. В случай, че бъдат доставени некомплектни стоки, купувачът е длъжен да поиска тяхното комплектуване или заменяването им с комплектни в срок, определен по съгласие

на страните, и да откаже плащането на цената, докато другата страна изпълни това задължение, а ако стоките са вече заплатени — да иска връщането на платената сума.

Доставчикът дължи на получателя неустойка в размер на два процента от стойността на некомплектните стоки, включително и стойността на недоставените части.

Ако в определения срок доставчикът не комплектува стоката, купувачът може да я върне.

48. В случаите по чл. 45 и 47 купувачът може да търси освен неустойките още и обезщетение за вреди, включително разходите по получаването, пазенето и връщането на отказаната стока.

49. Когато стандартите или други разпоредби предвиждат цената на дадена стока да се определя с оглед на определен качествен показател, като установяват съразмерни проценти за увеличение или намаление на цената в зависимост от отклоненията от качествения показател (бонификация), правилата относно отговорността за недостатъци в качеството намират съответно приложение само когато отклонението излиза извън рамките на допустимото.

50. Исковете за изпълнение на задължения, породени от договори между социалистически организации, се погасяват с давност от две години.

Исковете за обезщетение и неустойки поради неизпълнение, късно или лошо изпълнение, включително и исковете поради недостатъци се погасяват с давност от шест месеца. Ако доставчикът или изпълнителят съзнателно е премълчал недостатъците или е представил стоките, работите или услугите с качества, каквито те не притежават, исковете се погасяват с давност от две години.

Давността относно неустойките за забава започва да тече от последния ден, за който се начисляват такива неустойки. Давността относно исковете поради лошо изпълнение започва да тече от деня, в който е съставен или е трябвало да се състави актът по чл. 41.

VII. Перспективни договори

51. Перспективните договори уреждат отношенията между страните по доставки на стоки за повече години с цел да се затвърдят стопанските връзки между тях и да се създадат предпоставки за съгласувано определяне на техните конкретни годишни или многогодишни планови задачи и да се рационализира производството и размяната на стоките.

52. Доставчик по перспективен договор може да бъде само производствено предприятие или организация, а купувач — предприятието — производствен потребител или изготвител

на завършените произведения при кооперираните производства, а при доставки за вътрешния пазар или за износ — съответните търговски организации на едро или външнотърговските предприятия.

Перспективните договори се сключват въз основа на перспективните народностопански планове, но доставчикът е длъжен да взема предвид нуждата и на другите купувачи на неговата стока във от тези, с които сключва перспективни договори.

53. С перспективните договори страните се задължават да сключват годишни договори, с които да се определят общият предмет и размерът на доставките. За тази цел доставчикът е длъжен да осигурява съответно развитие и приспособяване на производствения си капацитет, снабдяване със суровини и други предпоставки за извършване на бъдещите доставки, а купувачът — да му съдействува за това със своевременно представяне на данни за дългосрочните си производствени програми и за договорите си със свои купувачи, със своевременно представяне на чертежи, описания, образци, спецификации по групов асортимент, с изпращане на специалисти, с представяне на проби, резултати от производствени опити и изследвания и други такива.

Разпределение на стоките при транзитните доставки се представя само в годишните договори.

VIII. Генерални договори

54. Генерални договори се сключват въз основа на задължения, установени от Министерския съвет, Държавния комитет за планиране или от друг ръководен орган или по почин на организациите — страни по генералния договор.

Страни по генералния договор могат да бъдат социалистически организации, на които са подчинени предприятия, клонове с разплащателна сметка, кооперативни или други обществени организации.

Генералните договори, доколкото Министерският съвет или друг ръководен орган не предписва друго, се сключват пряко между организациите, на които са подчинени организациите-производители (изпълнители) и организациите-получатели.

55. По силата на генералния договор страните се задължават една към друга да отправят в определения срок съгласувани планови задачи до подчинени на всяка от тях организации, които да сключат помежду си договори за доставка, работа и услуга. Страните по генералния договор са длъжни да вземат необходимите мерки за съдействие и контрол.

за да се осигури сключването и изпълнението на договорите между подчинените им организации.

Страните по генералните договори не носят имуществена отговорност за неизпълнение или за лошо изпълнение на договорите между подчинените им организации и за нарушаване реда за сключване на тези договори.

56. Генералният договор трябва да съдържа:

а) наименование и седалище на страните и мястото и датата на сключването;

б) означение, коя от подчинените организации на едната страна с коя от подчинените организации на другата страна ще сключат договорите за доставка или за извършване на работи;

в) определение на общото количество и груповия асортимент на стоката или общото количество или видове работи;

г) разпределение на количествата по доставчици (изпълнители) и получатели, а когато това не може да стане в генералния договор, посочва се срокът за съобщаване на разпределението;

д) уговорки относно сроковете за отправяне на плановите задачи за сключване на договорите и относно мерките за контрол и съдействие за осигуряване на сключването им;

е) срока, в който трябва да се сключат договорите;

ж) задължение за взаимно уведомяване относно трудности, възникнали при изпълнение на договорите за доставка или за извършване на работи, и за установяване на съгласувани мерки за отстраняването им;

з) неустойки за всеки отделен случай на неизпълнение или лошо изпълнение на задълженията, породени от генералния договор. Размерът на тези неустойки трябва да съответствува на народностопанското значение на договора и не може да бъде по-малък от 100 лв. за всяко отделно нарушение или по-малко от 20 лв. за всеки ден закъснение.

57. В генералния договор може да се предвиди, че ако доставчикът или изпълнителят по договор за доставка или за извършване на работи не изпълни задълженията си, страната по генералния договор, на която той е подчинен, може едностранно да определи друго предприятие да изпълни въз основа на нов договор неизпълнените задължения по първия договор. В този случай неизправното предприятие не се освобождава от отговорност за забавата на изпълнението и за другите последващи вреди.

58. Генералният договор трябва да бъде изменен, ако последва изменение на плановата задача, въз основа на която той е сключен. Това изменение трябва да се уговори в срок от една седмица от деня, когато е получено съобщение за промяната на плановата задача.

Страните по генералния договор, ако го изменят с последващо съглашение, са длъжни да вземат своевременно мерки, за да поставят договорите за доставка или за извършване на работи между подчинените им организации в съответствие с новото му съдържание. Страната, която наруши това задължение, е длъжна да заплати на изправната страна предвидените в генералния договор неустойки.

IX. Заключителни и преходни разпоредби

59. Този закон отменя:

- а) членове 214—221 от Закона за задълженията и договорите;
- б) член 8, буква „в“ от Закона за държавния арбитраж.)

Има думата да направи доклад по законопроекта министърът на правосъдието др. Петър Танчев.

Министър Петър Танчев: *(От трибуната)* Другарки и другари народни представители! Майският разширен пленум на Централния комитет на Българската комунистическа партия набеляза редица конкретни мероприятия за по-нататъшното усъвършенствуване и засилване ефикасността на партийното и държавното ръководство на народното стопанство, за подобряване връзките между държавните предприятия, за повишаване на държавната и договорната дисциплина при изпълнение на народностопанските планове. Едновременно с това пленумът постави и задачата да се усъвършенствува законодателството относно договорната система между социалистическите организации.

На съвременния етап от нашето развитие в резултат на огромните постижения и успехи във всички сектори на народното стопанство стопанскоправният обмен между социалистическите организации непрекъснато се разширява. В последните години значително се разшири мрежата на производствените, търговските, изкупвателните и други организации, изпълняващи стопански задачи. Създадоха се крупни обединени промишлени предприятия с действие на цялата територия на републиката. Непрекъснато се увеличават и търговските и връзки с чужбина. Държавните предприятия, кооперациите и другите социалистически организации в изпълнение на възложените им задачи все по-широко използват договорите като основно средство за изпълнение на народностопанския план. В страната сега се сключват стотици хиляди договори между отделните социалистически организации. Повишиха се и изискванията за качество и асортимент на стоките за потребление. Трябва обаче да отбележим, че при наличността на тези големи изменения в нашата икономика правната уредба на до-

говорите между социалистическите организации вече не отговаря на новите изисквания. Наредбата за договорите от 18 май 1950 г. е вече остаряла. Тя не може да обслужва и правно да регулира увеличилите се стопански връзки. Освен това тя урежда само ограничен кръг въпроси. Наредбата не съдържа положения относно много важни въпроси, като тези за изпълнението на договорите, а последиците от тяхното неизпълнение, изменението, прекратяването и отмяната на договорите между социалистическите организации и пр. В отделните случаи на спорове много често се прибегва и към разпоредби в другите сектори на нашето законодателство, което създава значителни трудности в работата по сключването и изпълнението на договорите. Всичко това противоречи на изискванията за ефективно партийно и държавно ръководство на народното стопанство.

Ето защо се наложил да се изработи нов Закон за договорите между социалистическите организации, който да отговаря на съвременните изисквания на нашата икономика, да внесе по-голяма яснота в отношенията между стопанските субекти и да съдейства за успешното изпълнение на основните задачи на народностопанския план.

Представеният за обсъждане законопроект заема много важно място в нашето гражданско законодателство. В перспектива все повече ще израства значението на нормите, които уреждат гражданскоправните отношения в общественния сектор. У нас не съществуват съмнения и колебания в това, че системата на договорите е най-подходящата за стопанските отношения между социалистическите организации. Тясната връзка между плана и договорите намира многобройни отражения в правилата на закона. От плана се обуславя сключването на договорите, тяхното съдържание, изменението и прекратяването им. Изпълнението на плана е невъзможно без изпълнението на договорите и, обратно — договорите могат да се изпълнят само тогава, когато страните са изпълнили своите производствени или други планове. Поради това гаранциите срещу нарушаване на договорите, предвидени в закона, са гаранции срещу нарушаването на плана.

В законопроекта е предвидено, че социалистическите организации трябва да вземат всички мерки с оглед договорите да бъдат сключвани преди започване на плановия период. За директорите на държавните предприятия, управителните съвети на кооперациите и ръководителите на останалите стопански организации се създават задължения да осигурят всички необходими условия за сключване на договорите преди започване на плановата година, за да могат предприятията да пристъпят веднага към изпълнение на поетите задължения. Трябва веднъж завинаги да се ликвидира с тази слабост — да се водят спорове по сключване на договорите, да се

отнасят същите пред арбитража и т. н. месеци наред след започване на плановия период.

В закона се отдава най-голямо внимание на изпълнението на договорите като важно условие за укрепване на самоиздръжката, за утвърждаване на плановата, договорната, финансовата и платежната дисциплина. Когато една социалистическа организация наруши своите договорни задължения, това засяга не само другата страна по договора, но засяга и множество други социалистически организации и гражданите. Социалистическите организации нямат антагонистични интереси, поради което трябва да си сътрудничат, да си помагат при изпълнение на възложените им планови задачи. Колективите на социалистическите организации трябва да мобилизират всичките си сили, да използват всички свои възможности, за да осигуряват висококачествено изпълнение на плана и на договорните си задължения.

Другарки и другари народни представители! Една от важните задачи, които разрешава предложеният законопроект, е борбата посредством договорната система за изработване и доставяне на висококачествена продукция съобразно уговорените асортименти и комплектност. В закона се обръща голямо внимание не само на изпълнението по количество, но и на изпълнението по качество. Купувачите са длъжни да отказват да приемат негодната продукция и да изискват продукция, която да съответствува на уговорените качествени показатели. Социалистическите организации са длъжни при получаването на стоките или работите да ги прегледат и ако установят липси, нарушения на комплектността, асортимента или недостатъци в качеството, да свикат незабавно нарочна комисия, която да състави акт за това. В противен случай те загубват правата си, произтичащи от недобросъвестното отношение на контрактуващите организации във връзка с качеството, асортимента и комплектността на стоките.

В законопроекта са предвидени значителни гаранции срещу договорните нарушения и санкции за нарушителите. За да се осигури изпълнението на договорите по количество и качество, законопроектът въвежда задължителни неустойки. Размерът на неустойките е така уреден, че да не накърнява сериозно оборотните средства на предприятията, но същевременно да подтиква същите към изпълнение на договорните им задължения. Плащането на неустойки представлява едно сигурно средство за контрол чрез лева върху дейността на социалистическите организации. Същевременно платените или дължими неустойки и обезщетения не се включват в разходите на производството или на стопанската дейност, а се приспадат от годишния резултат. Тези принципи трябва да се спазват и тогава, когато не се касае за законни неустойки, а когато страните по своя инициатива уговарят

такива. За да се предотвратят обаче отрицателните резултати от неоправдано високите размери на уговорените неустойки, законът дава право на съда и арбитража да намаляват размерите им при известни условия, посочени в закона. Трябва да се подчертае обаче, че плащането на обезщетения и неустойки не е главното, нито може да замести вредите, които народното стопанство понася от неизпълнението на договорите. Поради това законопроектът поставя като основно изискване пред социалистическите организации да изпълняват доброволно, точно и с грижата на добри стопани задълженията, които са поели, като спазват изискванията на закона, плана и правилата на социалистическото общежитие.

Законопроектът за договорите се отнася до всички социалистически организации — държавни предприятия, учреждения, кооперации, трудово-кооперативни земеделски стопанства, обществени организации и т. н. По отношение на ТКЗС ще се прилага целият закон с изключение на разпоредбите на глава II, която урежда сключването на договорите при двустранни планови задачи. Засега законът не предава на арбитража преддоговорните спорове и споровете по изпълнение на договорите, страни по които са трудово-кооперативните земеделски стопанства. Същевременно дава се право на Министерския съвет, когато той прецени, че са намерили условията за това, да предаде на държавния арбитраж отделни категории преддоговорни и договорни спорове, страна по които са ТКЗС. Такива договори могат да бъдат например договорите относно материално-техническото снабдяване на стопанствата и други.

В законопроекта са предвидени редица мерки, чрез които договорите съдействуват за правилното планиране. Очертава се и възможността за сключване на многогодишни договори, с които ще се укрепват стопанските връзки между предприятията и ще се съдействува за правилното организиране на перспективното планиране.

В законопроекта се съдържат и други разпоредби, които се отнасят до договорите между социалистическите организации. Голяма част от тези разпоредби регулират сключването на договорите, тяхното съдържание, изпълнение, писмена форма и други. По-важните съображения в това отношение са изложени в мотивите към законопроекта.

Законопроектът за договорите между социалистическите организации беше изработен с участието на научни работници и специалисти от практиката. Той беше широко обсъден в съответните министерства и ведомства, в окръжните народни съвети и в много предприятия. Бяха получени голям брой предложения за допълнение и изменение на проекта. Всички конструктивни предложения бяха възприети и проектът беше подобрен.

Другарки и другари народни представители! Представеният законопроект наред с другите мерки ще способствува за утвърждаване на линията на партията и правителството за по-нататъшното усъвършенствуване и подобряване на държавното и стопанското ръководство, за укрепване на държавната и плановата дисциплина, за осигуряване изпълнението на големите задачи, поставени от Осмия конгрес на Българската комунистическа партия.

По изложените съображения, моля, след обсъждането да одобрите и гласувате предложения законопроект за договорите между социалистическите организации. (*Ръкопляскания*)

Председател Фердинанд Козовски: Има думата докладчикът др. Иван Драгоев да изложи становището на комисиите по законопроекта.

Докладчик Иван Драгоев: (*От трибуната*) Другарки и другари народни представители! Законодателната комисия заедно с ръководствата на комисиите по търговията, по селското и горското стопанство, по промишлеността, енергетиката и техническия прогрес, по строителството, благоустройството и плановото изграждане на населените места и по транспорта и съобщенията разгледа подробно законопроекта за договорите между социалистическите организации и дойде до заключение, че той е много необходим и навременен и че с неговото приемане ще се спомогне за укрепване на договорната, плановата и финансовата дисциплина между социалистическите организации.

Комисиите предлагат на Народното събрание следните подобрения на законопроекта: (*Чете*)

„ПРЕДЛОЖЕНИЕ

на Законодателната комисия и ръководствата на комисиите по търговията, по селското и горското стопанство, по промишлеността, енергетиката и техническия прогрес, по строителството, благоустройството и плановото изграждане на населените места и по транспорта и съобщенията по законопроекта за договорите между социалистическите организации

1. В чл. I думите: „стопанската сметка“ да се заменят с думата „самоиздръжката“.

Съображения. Поправката изразява по-точно същината на понятието.

2. В ал. III на чл. 2 думите „отделни категории“ да се заличат.

Съображения. С поправката се разширява овластяването на Министерския съвет да предаде на държавния арбитраж гражданскоправни имуществени спорове, страна по които е ТКЗС.

3. Алинея I на чл. 3 да се измени така:

„Министерският съвет може да установява с оглед предназначението на стоките, работите и услугите или с оглед особеностите на отделни видове стоки, работи и услуги разпоредби, отклоняващи се от правилата на този закон, а относно доставките на стоки, предназначени за износ, да предвижда и извършването им по силата на планови поръчки, които външнотърговските предприятия отправят въз основа на утвърдения план за износа до предприятията и организациите-доставчици.“

Съображения. Овластяването на Министерския съвет да установява специални разпоредби следва да се разшири не само като се държи сметка за особеностите на някои категории стоки, работи или услуги, но и за особеностите, произтичащи от предназначението на отделни видове стоки, работи или услуги, например за материално-техническо снабдяване, за кооперирани доставки и пр.

4. Алинея II на чл. 7 да се измени така:

„Ако доставчикът (изпълнителят) е дал пълно или частично изпълнение по устно сключен договор, прието от другата страна, арбитражът или съдът може да задължи последната да даде съответно насрещно изпълнение, а когато такъв договор е изпълнен от двете страни, да го счете за действителен.“

Съображения. Въвежда се изискването пълното или частично изпълнение по устния договор да е прието от страна на получателя, а това внася по-голяма определеност на изключението от изискването за писмена форма. В останалата част промяната има редакционен характер.

5. В чл. 8, ал. II думата „реално“ да се заличи.

Съображения. Поправката има редакционен характер.

6. В алинея I на чл. 10 думите „по отношение на нея“ да се заличат.

Съображения. Поправката има редакционен характер.

7. В ал. II на чл. 11 накрая да се добавят думите „В този случай се прилагат съответно правилата на членове 12 и 13“.

Второто изречение на ал. III от същия текст да се измени така: „В този случай последният е длъжен да му изпрати проектодоговор в десетдневен срок от получаването на тая спецификация.“

Съображения. Добавката в ал. II изяснява смисъла ѝ, без да я изменя по същество. Поправката в ал. III има редакционен характер.

8. В алинеи I и II на чл. 13 навсякъде изразът „получателят“ да се замени с „купувачът (получателят)“.

В ал. II на същия член след думите „в десетдневен срок“ да се добавят думите „от получаването“.

Съображения. Първата поправка има редакционен характер, а с втората се уточнява началният момент на срока.

9. Първото изречение на ал. I на чл. 16 да се прередактира така: „Ако плановата задача, въз основа на която е сключен договорът, бъде изменена, трябва да бъде изменен съответно и договорът с ново писмено съглашение между страните.“

След ал. I да се добави нова ал. II със следното съдържание:

„Когато продукцията спада към централизирания фонд, отмяната или прекратяването на плановата задача има за последица отмяната или прекратяването на договора.“

Досегашните алинеи II и III на законопроекта да станат съответно алинеи III и IV.

Съображения. С предлаганите изменения се отграничават случаите на изменение или на отмяна или прекратяване на плановата задача, като се уреждат поотделно последиците в двете хипотези. При отмяна или прекратяване на плановата задача договорът ще остане в сила, щом има за предмет продукция във фонда от централизирания фонд и следователно е могъл да бъде сключен и без да е налице плановата задача за договаряне.

10. В чл. 18, ал. I след думите „с който се изменя“ да се добавят думите „прекръпява или отменява.“

Алинея II на същия член да се заличи.

Съображения. Добавката в ал. I се предлага за пълнота на хипотезите, а със заличаването на ал. II се цели да се предостави разпределението на разходите в случаите, предвидени от ал. I, на компетентните плановорегулиращи органи.

11. В ал. II на чл. 21 накрая думите „технически условия“ да се заменят с думите „технически норми“.

Съображения. Поправката е редакционна.

12. В ал. I на чл. 28 думите „когато стоката задължително подлежи на ново разпределение“ да се заменят с думите „когато стоката или извършването на работите задължително подлежат на ново разпределение“.

В ал. II на същия член след думите „да се иска доставяне“ да се добавят думите „или приемане“.

Съображения. Поправките допълват текста, без да изменят смисъла му.

13. В ал. I на чл. 29 накрая да се добавят думите: „и ако доставената в замяна стока е от централизирания фонд.“

Съображения. Добавката е за пълнота на текста.

14. В чл. 31 на двете места думата „получателя“ да се замени с израза „купувача (получателя)“, а думите „за експедиция или за превоз“ да се заменят с думите „на спедитор или на превозвач“.

Съображения. Поправките имат редакционен характер.

15. Член 32 да се заличи, а номерацията на следващите текстове да се съответно измени.

Съображения. Правилото на чл. 32 от законопроекта е излишно. Такива подобни правила могат да бъдат установявани от органите, предвидени в членове 3 и 4 на законопроекта.

16. В ал. I на чл. 33, нов чл. 32, думите „съгласно чл. 27“ да се заличат.

Съображения. Поправката има редакционен характер.

17. В чл. 40 на законопроекта, ал. последна, нов чл. 39, накрая думата „доход“ да се замени с думата „резултат“.

Съображения. Поправката има редакционен характер.

18. Първото изречение от ал. I на чл. 41, нов чл. 40, да се измени, както следва: „Купувачът (получателят), а при транзитните доставки крайният получател, при получаване на стоките, работите и услугите е длъжен да ги прегледа и ако установи недостиг, нарушения на комплектността или асортимента или недостатъци в качеството на стоките, работите или услугите, за да не загуби правата си, трябва да свика незабавно комисия, която да състави акт за това.“

Съображения. Поправката има редакционен характер.

19. Буква „в“ на чл. 42, нов чл. 41, да се измени, както следва:

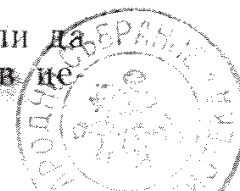
„в) означение, в какво се състои недостигът, недостатъкът в качеството или нарушението на асортимента, а при некомплектност — кои са липсващите части. При възможност комисията дава и мнение за причините на недостатъците, недостига и другите нарушения и евентуално за размера на обезценяването.“

В ал. II на същия член думите „и на купувача“ да се заменят с думите „на купувача и доставчика“.

След алинея III на същия член да се добави следната нова алинея четвърта:

„Когато рекламацията е за недостатъци в качеството или за некомплектност, купувачът, ако откаже да приеме стоката, е длъжен да я приеме на отговорно пазене по установения за това ред.“

Съображения. Допълнението в буква „в“ от ал. I цели да улесни фактически установяването размера на отбива в це

ната. Поправката в ал. II има редакционен характер, а предлаганата нова алинея IV запълва празнота в уредбата на последиците от доставянето на стоки с недостатъци.

20. Първото изречение от ал. II на чл. 45, нов чл. 44, да се измени така:

„Ако недостатъците са отстраними или не правят стоката негодна за предназначението ѝ, купувачът може да откаже да я приеме, да иска отстраняването на недостатъците или сам да ги отстрани за сметка на доставчика или съответен отбив от цената.“

Накрая на второто изречение на същата алинея думите „който е направил или е имал основание да направи“ да се заменят с думите „който е направен или е имало основание да се направи“.

В ал. IV на същия член накрая думите „или разваляне на договора“ да се заменят с думите „разваляне на договора или отбив от цената“.

Съображения. Поправките и допълненията доизясняват смисъла на текста.

21. В ал. II на чл. 50, нов чл. 49, във второто изречение думите „съзнателно е премълчал недостатъците“ да се заменят с думите „като е знаел за недостатъците, ги е премълчал“.

Съображения. Поправката има редакционен характер.

22. В глава IX думите „заключителни и“ да се заличат.

Съображения. Заличаването се предлага по редакционни съображения и съобразно със съдържанието на текста от тази глава.

Председател на Законодателната комисия: **акад. Л. Василев**

Председател на Комисията по търговията: **Б. Георгиев**

Председател на Комисията по селското и горското стопанство: **Н. Палагачев**

За председател на Комисията по промишлеността, енергетиката и техническия прогрес: **Р. Маврова**

Председател на Комисията по строителство, благоустройство и планово изграждане на населените места: **проф. Ал. Обретенов**

Председател на Комисията по транспорта и съобщенията: **Т. Прахов**

Председател Фердинанд Козовски: Думата за изказване има народният представител акад. Любен Василев.

Председател на Министерския съвет Тодор Живков: Извинявам се, може ли един въпрос към председателя на комисията?

Председател Фердинанд Козовски: Моля!

Председател на Министерския съвет Тодор Живков: Законопроектът урежда договорните отношения между социалистически предприятия. Тук е казано, че при загуби и вреди се определят граници на неустойки, на глоби ст... до. Аз имам такъв въпрос: кой тогава ще плати разликата от загубите на предприятията, ако има по-голяма загуба от тази разлика.

Акад. Любен Василев: Могат да се търсят.

Председател на Министерския съвет Тодор Живков: Защо не се каже. Може би тук се предвижда да се плаща от държавния бюджет. Сега държавният бюджет плаща. Освен това в един закон не бива да има толкова уговорки. Няма ли да бъде целесъобразно ние да прокараме ясно в закона, че вредите и загубите се плащат от предприятието, което ги нанася. В противен случай трябва да се платят или от бюджета, или от работниците и специалистите, които работят в завода, където са нанесени загубите. Аз моля това да се има предвид в изказванията. И не знам защо др. министър на финансите се е съгласил с такава формулировка, тъй като тя пряко е отправена до държавния бюджет.

Акад. Любен Василев: *(От трибуната)* Другарки и другари народни представители! Аз бих искал да се спра на няколко основни и принципни въпроса, отговорът на които би могъл да допринесе за правилното схващане на законопроекта като цяло и за преценяване на годността му да служи за постигане на целите, които той си поставя.

Във връзка с това следва да се отбележи, че отчетният доклад на Централния комитет на партията, изнесен от др. Тодор Живков пред VIII конгрес, и решенията на тоя исторически конгрес, както и докладът на др. Тодор Живков пред Майския пленум на Централния комитет и решенията на пленума са идейно-политическата основа на цял комплекс от нормативни актове, които са насочени към усъвършенстване и по-голяма резултатност на плановото ръководство на икономиката и на цялото обществено развитие в нашата страна. Наред с това трябва да се изтъкне, че VIII конгрес постави задачата да се отстранят остарелите правни уредби на обще-

ствените отношения, да се преустрои законодателството, да се постави то в съответствие с изискванията, произтичащи от изпълнението на генералната перспектива, от разгръщането на социалистическата демокрация. Както е известно, преустройството на структурните форми за ръководство на промишлеността и другите клонове на икономиката е вече в основни линии извършено. Утвърдени са нормативните актове, които уреждат организацията и функциите на отрасловите комитети при Министерския съвет и на стопанските министерства. Твърде важни постановления преуредиха народностопанското планиране и финансирането, намаляват се и се уедряват централно отправените показатели до предприятията и кооперативните организации, разширяват се правата и оперативната самостоятелност на държавните предприятия и на техните директори, като се разгръща вътрешнопредприятийната демокрация, все по-широкото участие на трудещите се в изработването и изпълнението на плановете, издига се ролята и значението на печалбата като синтетичен показател, дава се преднина на ръководството на икономическите процеси чрез система от икономически стимули пред ръководството с административни актове. Майският пленум реши да се изработи проект за нов закон за държавните предприятия и правилник за обединените промишлени предприятия.

В неразривна връзка с целия този комплекс от законодателни мероприятия, който ще обхваща и нови области на обществените отношения съобразно Директивите на VIII конгрес на Българската комунистическа партия, и като съществена съставна част от него идва и законопроектът за договори между социалистическите организации. Той служи за едновременно постигане на няколко твърде важни цели:

На първо място за изпълнение на народностопанските планове и преди всичко на плановете за извършване на доставки, производствени работи и услуги и производствените или стопански планове на самите предприятия и кооперативни организации с помощта на система от договорни форми и договорни институции за внедряване и усъвършенстване принципите на самоиздръжката при стопанисването, оперативното управление на държавната и кооперативната социалистическа собственост.

На второ място за повишаване ролята и ефективността на материалната заинтересуваност на колективите, състоящи се от работници и служители при държавните предприятия, и на колективите, състоящи се от членове-кооператори при кооперативните организации, от постигането на максимални стопански резултати при минимален разход на жив и овеществен труд.

На трето място за укрепване на съзнателна планова, договорна и платежна дисциплина.

На четвърто място за съдействие да се внедрява системно взаимно сътрудничество между предприятията при изпълнението на плановите им задачи и да функционира взаимният контрол между тях чрез исканията за изпълнение на насрещните договорни задължения и търсене на имуществена отговорност в случаите на неизпълнение или лошо изпълнение.

И накрая — в тясна връзка с предходната цел стои и предназначението на новия режим на договорите между социалистически организации, чрез връзката, в която той се намира с режима на безналичните банкови плащания и целевите банкови кредити, за още по-навременно и по-резултатно функциониране на банковия контрол чрез лева върху изпълнението на плановете, за ускоряване обръщението на паричните и другите оборотни средства в народното стопанство.

Очевидно е, че законът за договорите между социалистическите организации ще служи за постигането на току-що посочените цели не сам по себе си, взет отделно, чрез изолирано прилагане на неговите разпоредби, а чрез съчетаното му действие със съвкупността от законодателните актове, уреждащи другите категории договори, както и с нормативните актове, които уреждат другите структурни и функционални форми за планово ръководство на производството, материално-техническото снабдяване, кооперирането на специализираните производства, внедряването на техническия прогрес, вътрешната търговия, експорта, отпускането на банковите кредити и т. н. В мярката, в която нормите на новия закон за договорите между социалистическите организации се окажат на равнището на съвременните изисквания, те ще допринесат за по-доброто действие и на другите законодателни актове, укази и постановления, които служат за планово ръководство на общественото развитие. От друга страна, всяко усъвършенствуване на тия нормативни актове ще подобри прилагането и ще повиши резултатите от действието на закона за договорите между социалистическите организации.

Друг един съществен въпрос, на който следва да се обърне внимание при обсъждането на законопроекта за договорите между социалистическите организации, се отнася до приложното му поле. Както се вижда още от заглавието на проекта, той не си поставя за задача да уреди всички възможни видове договори на социалистическите организации. Извън неговото действие остават ония договори на предприятия, кооперациите, учрежденията и организациите с нестопанска цел, насрещна страна по които са граждани. Само когато и двете договарящи страни са социалистически организации, разпоредбите му ще влязат в действие. Основанията за тоя

законодателен подход произтичат от обстоятелството, че договорните отношения вътре в рамките на държавната социалистическа собственост или на кооперативната собственост или накрая в областта на връзките между държавна и кооперативна собственост са инструменти за непосредствено изпълнение на оперативните стопански планове на самите социалистически организации и на плановите задачи за реализация на продукцията и за производствените работи и услуги. Другите договори на социалистическите предприятия, както и договорите между гражданите ще се уреждат от общото гражданско право.

Но не всички договори между социалистически организации се обхващат от действието на разглеждания днес законопроект. Неговите разпоредби се съсредоточават до две основни родови категории такива договори — договорите за доставка и договорите за извършване на работи и услуги.

Както споменах, и в двете насоки се касае до широки родови категории на договорни връзки. Така договорите за доставка, предвидени от настоящия законопроект, обхващат както договорите за кооперирани доставки, тъй и договорите за доставки, предназначени за материално-техническо снабдяване, договорите за доставка на строителни материали и инсталации, предназначени за капитално строителство, а също тъй и договорите за изкупуване на селскостопанска продукция, доставките на продукция, предназначена за вътрешния пазар и доставките на продукция, предназначена за износ. Без значение е какъв вид предприятия и какъв вид кооперации и други обществени организации са страни по договорите. Само в случаите, когато една от двете страни е ТКЗС, част от разпоредбите на закона засега не ще се прилагат. Касае се до правилата относно сключването и изменението на плановите договори в тесен смисъл на думата, включително и правилата относно преддоговорния арбитраж. С основание обаче законопроектът предвижда овластяване на Министерския съвет, когато прецени, че условията за това са намерили да разпростре действието и на тия разпоредби към договори на ТКЗС с други социалистически организации. Изглежда, че условията за такова разпространение ще назреят по-бързо спрямо ония договори на ТКЗС, които се отнасят до материално-техническо снабдяване, а едва тепърва относно договорите, по които ТКЗС доставят продукция на изкупвателните организации. В мярката, в която Законът за държавните предприятия и постановленията относно отделни категории предприятия ще разширяват възможността държавните предприятия да придобиват машини, съоръжения и други основни средства със свои ресурси или с банкови кредити за нова техника, настоящият закон ще намира все по-широко приложение и към покупките на основни средства от държавни

те стопански организации. Колко широка е родовата категория на договорите за доставка, личи и от обстоятелството, че тя обръща и доставките на пара, газ и електроенергия за стопанско използване от предприятия-получатели.

Родова категория представляват и договорите за извършване на работи и услуги. Тук спадат ремонтите, договорите за преработка на суровини (тъй нареченото ишлеме), за монтажни работи, комисионните и спедиционни договори, а след евентуално обособяване на товаро-разтоварните дейности в предмет на отделно предприятие, наред с превозните организации, и договорите за извършване на товаро-разтоварните работи, наемите на хладилни площи и т. н. Към тая родова категория спадат и договори от един нов вид, чието значение расте пред нашите очи с твърде бърз темп. Става дума за договорите, сключвани от предприятия с научни институти, за извършване на изследователски, експериментални, конструкторски и специални проектантски работи. С оглед на последните договори, поради твърде големите им и ярко изразени особености, настоящият закон не ще бъде достатъчен. Те се нуждаят от детайлно адекватно регулиране.

Вън от приложното поле на настоящия закон прочее ще останат ония договори, които не съдържат родовите признаци на доставката и на работите и услугите, като например договорите за банкови кредити, за разплащателни сметки, за транспортни застраховки във връзка с износа и вноса и т. н., както и две групи договори, които, макар и да представляват договори за извършване на работи и услуги, имат до такава степен обособени приложни полета, че са уредени с твърде детайлно законодателство, което практически изчерпва режима им — става дума за договорите за капитално строителство и за превозните договори.

Обществено-икономическото съдържание на двете основни родови категории договори, които разглежданият днес законопроект цели да регулира — за доставките и за извършване на работи и услуги, — се състои от два голями дяла на производствените отношения в нашето общество. И в двете насоки производствените отношения възникват и съществуват между колективите, групирани при отделни предприятия, кооперации или други социалистически организации, между сложните единици, които Маркс наричаше с основание „свкупни работници“.

При договорите за доставка производствените отношения между „свкупните работници“ представляват отношения на обмен, на овеществен труд, а при договорите за извършване на работи или услуги — производствените отношения се отнасят до обмен на жив труд срещу съответен еквивалент. От това гледище двете родови категории договори, предмет на регулиране от новия закон, заемат средишно място в цялата

система на законодателно оформяне и регулиране на плановото обществено разделение и коопериране на труда в нашето общество.

Друг един съществен аспект във връзка с приложното поле на законопроекта, който разглеждаме днес, се отнася до естеството и характера на връзката между тях и плановите актове. От това гледище както договорите за доставка, тъй и договорите за извършване на работи и услуги се разпадат на два големи дяла. Към първия се отнасят всички договори между социалистически организации, които се сключват в изпълнение на взаимни задължения за договаряне, породени от планови актове, от правна норма, от генерални или перспективни договори и т. н. Те са плановите договори в тесен смисъл на думата. Към втория дял спадат всички други договори между социалистически организации.

Въпреки клеветническите твърдения на западноевропейски и американски юристи и икономисти, че уж народностопанското планиране изключвало договорите, премахвало автономията на договарянето и равенството на договарящите страни, както плановите договори в тесен смисъл на думата, тъй и плановорегулираните договори между социалистически организации са същински договори, и то от много по-висш тип в сравнение с договорите, присъщи на капиталистическата пазарна икономика. Тук нито една от двете страни не е подчинена на диктата на другата страна, няма, както призна това напоследък и един от видните буржоазни цивилисти на Запад, никакви отношения между вълци и овце или между вълци и вълци. Бележитата констатация на Енгелс, че при договорите между частните собственици на средства за производство и на продукция за капиталистическия пазар всяка от страните преследва безнравствени цели с безнравствени средства, стремейки се да ограби другата, няма сила за договорите между социалистически организации. Тук равенството прочее е действително и нещо повече, както ще отбележа по-нататък, то се съчетава с принципа за взаимно сътрудничество и взаимопомощ между самите колективи на свободните от експлоатация труженици, групирани при социалистическите организации.

Чрез връзката между договорите за доставки, производствени работи и услуги и народностопанските планове се проявява една от най-съществените форми на демократическия централизъм в съзнателното ръководство на икономическите процеси.

Досега, когато се говореше за планово ръководство на икономиката, повечето юристи в нашите страни бяха склонни да виждат в него само издаването и прилагането на планови актове от висшестоящи органи, насочени към подчинените им предприятия и организации. Сключването и изпълнение-

то на договорите между самите предприятия или организации се схващаше като дейност извън същинското планово ръководство.

Законопроектът, който разглеждаме днес, преодолява това тясно и погрешно разбиране. Той изхожда от концепцията, че тия договори представляват твърде съществени инструменти за формиране и ръководство на икономическите процеси и производствените отношения, за осъществяване, допълване и приспособяване на плановите актове към конкретната стопанска дейност. Окачествяването на самите договори за доставки, производствени работи или услуги между организациите като инструменти за същинско планово ръководство на икономиката е изразено във факта, че в условията на зрялото социалистическо строителство планирането се осъществява не само и дори не толкова чрез актове на власт, колкото чрез съгласувана система от икономически стимули с помощта на икономически лостове — цени, печалба, договорни задължения, договорни отговорности, фондове за премиране, вътрешнопредприятийни ресурси за набавяне на средства за производство, фондове на предприятието, банкови кредити за нова техника, фондове за техническо развитие и т. н.

От току-що дадената постановка, която законопроектът възприема с основание, следват цял ред твърде съществени изводи. По липса на време аз не мога да ги разгледам в изказването си. Ще си позволя само да отбележа един от тях. Той се състои в констатацията, че договорите между социалистически организации в плановото стопанство не са отделни волеви актове и отделни волеви отношения, които възникват и протичат откъснати едни от други както в условията на частния капиталистически пазар, а съставляват единна система от договорни връзки, с определена структура на договорните видове, при определени взаимни връзки между отделните категории договори. Тъкмо тия взаимни връзки между отделните договори представляват основата, поради която органите на Държавния арбитраж при спор между доставчик или изпълнител, от една страна, и получател, от друга страна, дават предимство на предназначението на конкретната договорна връзка, т. е. на плана и планово обусловените интереси на организацията-получател, за да осигурят изпълнението на нейните задължения към получателите на нейната продукция или на нейните работи.

Друг един съществен въпрос, който разглежданият днес законопроект решава правилно, се отнася до системата на правно регулиране на договорните връзки между социалистическите организации. Тая система се характеризира с няколко съществени момента. Налице е преди всичко едно

диалектическо единство на пряко, общо и стабилно законово уреждане, от една страна, и, от друга страна, гъвкавост и приспособимост на общия режим съобразно с особеностите на предназначението на доставките или работите или с особеностите на отделни категории продукция или работи. Тъкмо поради това многобройни правила на настоящия закон овластяват Министерския съвет да установява особенни, отклоняващи се разпоредби по едни или други въпроси, за да отговори на нуждите на особените предназначения на продукцията. Така например вече съществуват нарочни общи условия за ония доставки, с които вътрешни предприятия предават на експортните централи продукция за износ. Такива особенни условия могат да се създадат по едни или други въпроси и при кооперираните доставки, при изкупуванията на селскостопанска продукция, при договорите за ремонт на основни средства и т. н. От друга страна, по редица въпроси, предвидени от самия закон, той не взема сам решение, а предоставя възможност на Министерския съвет да издава постановления, за да урежда отношенията между страните.

При предстоящата уредба на обединените промишлени предприятия, която ще се създаде в изпълнение на решенията на Майския пленум на Централния комитет на партията, също ще се въведат някои особености в режима на договорите между социалистически организации, обуславящи се от особената структура на тая нова организационна форма. По този начин общите разпоредби на новия закон ще могат да действуват в съчетание с редица общи или специални условия, утвърдени от Министерския съвет или от други компетентни органи на управление с типови договори, специални постановления по отделни въпроси, както и с голямата система на държавните стандарти.

Другият съществен белег на усвоената от разглеждания закон система на регулиране на доставките и производствените работи и услуги между социалистически организации се състои в съчетанието между режима на новия специален закон и общия режим на цялото гражданско право и по-специално, докато няма граждански кодекс в нашата страна, с общия Закон за задълженията и договорите. По въпроси, по които специалният закон не съдържа изрични разпоредби, отношенията между предприятията ще се уреждат според правилата на общия граждански закон. Без да се навлиза в детайли, може да се отбележи например, че разпоредбите на Закона за задълженията и договорите от общата му част относно връзките между план и договорни съглашения, относно специалната правоспособност на социалистическите организации и недействителността на съглашенията или договорните клаузи поради нарушения на закона или плана и т. н. ще намерят приложение и към договорите, уреждани пряко

от новия закон. Това означава, че новият закон, следвайки общата линия на развитие на съветското гражданско право, последователно отхвърля теорията за отделно стопанско право извън гражданското, възприемайки ленинския принцип за единната социалистическа гражданскоправна система в условията на обществената собственост и плановото ръководство на икономиката.

Един по-нататъшен съществен въпрос, който новият закон решава сполучливо, се отнася до съотношението между плановите актове за договаряне и самите договори между социалистически организации. Новият закон предвижда възможност при колизия между тия актове и стопанските планове на някоя от страните да се издействува отстраняване на несъответствието. От друга страна, той определя правилно съотношението между клаузите на плановите актове и съдържанието на съответните договори. Важна заслуга на новия закон е също така и преодоляването на консервативното правило, което у нас беше още по-консервативно тълкувано, че плановите актове за договаряне пораждат направо задължения за доставка или заплащане, без дори да се сключи съответният договор. Такова правило вече няма в гражданското законодателство на нито една от другите социалистически страни.

Друг един принципен въпрос, който Законът за договорите между социалистически организации урежда сполучливо, се отнася до режима на изпълнението и договорната отговорност при неизпълнение. Тоя режим се изгражда върху принципите на взаимопомощ и сътрудничество между предприятията, върху съгласуването на годишните или перспективните планове чрез договорното съдържание, върху принципа за реалното изпълнение, върху принципа за имуществена отговорност при неизпълнение само ако е налице вина, за съобразяване на грижата на добър стопанин с изискванията за вещина, ориентираност при изпълнението, съобразяване с изискванията на плана, за колективна материална заинтересуваност от избягване на неизпълнението и на вредните последици от него или откъснато или лошо изпълнение, за изключване на неустойките и обезщетенията от себестойността на продукцията или производствените работи и т. н.

Заслужава да се отбележи по-нататък, че новият закон отделя особено внимание на проблема за качеството на продукцията и производствените работи. Той установява възможността страните да уговорят по-високо качество от това по съответния стандарт, въвежда сполучливи и детайлни норми относно отговорността за доставки или работи с недостатъци, като диференцира случаите, при които недостатъците правят продукцията негодна за предназначението ѝ, и случаите, когато те само намаляват тази годност, за пръв път

въвежда общ режим на гаранциите за годност на продукцията да служи за специално предназначение, както и хипотезите на бонификация в цената при отклоняване от определени базисни показатели във връзка с качеството на продукцията и т. н.

Един важен момент във връзка с характеристиката на новия закон се отнася до изграждането на дългосрочни договорни връзки между социалистически организации. Законът предвижда възможност за продължение на годишни договори от изтекъл период за през следващия период. Но това, което е по-важно, той отделя цяла глава за една нова категория договори в областта на доставките — перспективните или капацитетни договори. Тяхното предвиждане бе препоръчано от др. Тодор Живков в доклада му пред третата сесия на Третото Народно събрание при гласуването на Закона за ускоряване на развитието на народното стопанство. Тая препоръка, независимо от по-нататъшното изменение на приетата тогава реформа на нашето държавно и стопанско ръководство, придоби още по-голямо значение днес поради порасналата роля, която се отрежда на перспективните планове в цялата система на плановото ръководство. Перспективните договори не само уреждат дългосрочни връзки между съответните предприятия. Те уреждат и въпроса за приспособяване на производствения капацитет на доставчика към бъдещите трайни нужди на предприятията — получатели на неговата продукция. На трето място, тия перспективни договори изменят съотношението между договор и годишни планове на предприятията. Тук дългосрочният перспективен договор ляга в основата на годишните перспективни планове на всяка от страните по него.

Другарки и другари народни представители! Преди да приключа изказването си, аз искам да изтъкна, че успешното създаване на новия Закон за договорите между социалистически организации като нова, по-висока стъпка в режима на договорните отношения и като фактор за изпълнение на народностопанските планове произтича от обстоятелството, че настоящият законопроект не е плод на затворена кабинетна работа. Той е резултат от продължителните и твърде широко разгърнати задружни усилия на ръководители на ведомства и предприятия, на работници от държавния арбитраж и съдебната система с активното участие на нашата правна наука, в резултат по-нататък от съобразяване с мненията и препоръките на множество съвещания със специалисти и оперативни ръководители както от столицата, тъй и от провинцията. Голяма и полезна роля изигра грижливото проучване и творческото използване на сравнителното законодателство на братските социалистически страни и преди всичко на новото съветско гражданско законодателство. Както отбеля-

зах и в началото на изказването си, политическата и теоретическата основа, върху която протече цялата работа по законопроекта, бяха директивните указания на Осмия конгрес и решенията на Майския пленум. Поради всичко това новата уредба на договорите между социалистически организации се ориентира към решително сближаване с новата съответна уредба в СССР, ГДР, ЧССР и другите социалистически страни. Уеднаквяването в принципните разрешения, в основните институции на договорния режим в нашата страна, СССР и другите социалистически страни ще благоприятствува съществено развитието на икономическите връзки, на взаимния обмен между стопанствата на нашите страни и ще съдействува за по-доброто функциониране на плановото международно разделение на труда между страните от световната социалистическа система.

Заклучавайки, аз бих искал да припомня старата мъдрост, посочвана неколkokратно и от Ленин, че всеки закон струва толкова, колкото струва неговото приложение на дело. С гласуването на законопроекта завършва само първият етап от въвеждането на новия договорен режим между социалистическите организации. Оттук насетне задача на отрасловите комитети на Министерския съвет, на стопанските министерства, на управленията при тях, на всички предприятия и други социалистически организации, както и на органите на Държавния арбитраж и на съда със съдействието на нашата икономическа и правна наука ще бъде да разработват системно въпросите на договорните институции, които новият закон регулира, да извличат от този режим правилни и законосъобразни решения на всички въпроси, които практиката на договорните връзки ще поставя. Както всяко човешко дело и настоящият закон ще разкрие сигурно някои непълноти и несъвършенства. Доколкото те не биха могли да се преодолеят по пътя на тълкувателната работа, необходимите подобрения ще могат да се внесат при създаването на проекта за граждански кодекс на нашата страна, работата върху който вече е започнала.

Другарки и другари народни представители! По силата на съображенията, които развих в изказването си, аз ви приканвам от името на парламентарната група на Българската комунистическа партия да гласувате единодушно законопроекта за договорите между социалистическите организации. *(Ръкопляскания)*

Бих искал само да дам една справка — че по силата на чл. 8, ал. II от законопроекта се предвижда изрично, че всички социалистически организации са длъжни да упражняват правата си, да искат реално изпълнение, да искат плащане на обезщетения, неустойки и други имуществени санкции, т. е. да търсят отговорност.

Председател Фердинанд Козовски: Тази бележка и този текст изчерпва ли въпроса, който подвигна др. Тодор Живков?

Акад. Любен Василев: Трябва да кажа, че те са длъжни да търсят обезщетенията от насрещните предприятия — пълното обезщетение. Този въпрос се урежда в чл. 8 от уводните правила на законопроекта.

Първи зам.-председател на Министерския съвет Живко Живков: Навсякъде е казано „може“.

Акад. Любен Василев: Кои текстове имате предвид?

Първи зам.-председател на Министерския съвет Живко Живков: Текстът на чл. 33, а също и на чл. 35.

Акад. Любен Василев: Там смисълът е друг.

Първи зам.-председател на Министерския съвет Живко Живков: Тук тежестта се слага върху този, който доставя стоката — че той може да иска обезщетение. Трябва да се каже обратното: че той е длъжен да обезщети всички вреди и загуби.

Акад. Любен Василев: Тук смисълът е друг. Смисълът е, че предприятието, което е претърпяло щети, не може да бъде заставено да се ограничи само с това да получи неустойките, а че то може да търси и горницата, значи това свое право, както Енгелс казваше, че при социализма при плановото стопанство правата са и задължения.

А чл. 8, ал. II казва, че предприятие, което има право, може да иска реално изпълнение, да иска плащане на обезщетения и неустойки. То е длъжно да ги търси.

Двата текста трябва да се вземат в системна връзка.

Първи зам.-председател на Министерския съвет Живко Живков: Трябва да има такава формулировка: че този, който е нанесъл вреди и загуби, е длъжен да ги обезщети напълно.

Акад. Любен Василев: Това може да се обърне, текстът може да се обърне.

Председател Фердинанд Козовски: Аз мисля, че през време на почивката Законодателната комисия може да се оттегли на кратко заседание, за да намери съответна формулировка по този въпрос, която докладчикът на Законодателната комисия ще доложи на Народното събрание.

Има думата народният представител др. Кирил Несторов.

Кирил Несторов: (*От трибуната*) Другарки и другари народни представители! Осмият конгрес на Българската комунистическа партия отчете, че в страната са установени окончателно социалистически обществени отношения и са постигнати забележителни успехи в развитието на производителните сили. В социалистическия сектор е произведен 99% от съвкупния обществен продукт, който през 1962 г. в сравнение с 1939 г. се е увеличил 4,7 пъти. В промишлеността увеличението за този период е близо 15 пъти, а в селското стопанство — 1,5 пъти при значително по-малък разход на труд.

Разшириха се икономическите връзки между социалистическите предприятия. Безналичният платежен оборот за доставки, работи и услуги, извършен чрез Българската народна банка, се увеличи от 7,9 милиарда лева през 1955 г. на 17,5 милиарда лева през 1962 г., или със 121%. Повиши се ефективността в използването на оборотните средства от държавните и кооперативните предприятия, като произведената продукция средно с един лев оборотни средства през 1962 г. се увеличи спрямо 1956 г. с 20%.

На основата на достигнатите успехи и на непрекъснатото разширяване и задълбочаване на икономическото сътрудничество със Съветския съюз и с другите социалистически страни Осмият конгрес на Българската комунистическа партия постави като основна икономическа задача през периода 1961—1980 г. да завърши изграждането на материално-техническата база на социализма и постепенно да се пристъпи към строителството на материално-техническата база на комунизма.

За изпълнението на тази историческа задача е предвидено в Директивите за развитието на народното стопанство да се разкриват и цялостно използват нашите природни материални и трудови ресурси, да се осигури бързо развитие на електрификацията и се създадат условия за технически прогрес във всички отрасли на народното стопанство. Предвидено е да се осигури по-нататъшен растеж на машиностроенето върху собствена металургическа база и върху все по-задълбочаващото се международно социалистическо разделение на труда и специализация на производството; да се постигне бързо развитие на химическата промишленост и усъвършенствуване на транспорта и съобщенията. Набелязано е да се развива широко механизацията и се повишава културата на земеделието и т. н.

Успешното осъществяване на тези величествени задачи изисква пълното и неотклонно изпълнение на държавния народностопански план, в който са определени темповете и пропорциите за развитието на народното стопанство. Това

налага всяко отделно предприятие да изпълнява точно и в определените срокове възложените му с плана задачи по всички технико-икономически и финансови показатели.

Много важно средство за конкретизиране на плана е договорът. Той е основната форма за организиране на икономическите връзки между социалистическите предприятия на основата на Закона за стойността и е средство за осъществяване плановото движение на обществения продукт в народното стопанство. Договорът съдействува за изпълнението на стопанските и финансовите планове и за системното провеждане принципа на самоиздръжката. Чрез него се създава широка и гъвкава система за взаимен контрол и въздействие между социалистическите предприятия. Договорите стимулират предприятията за по-добро организиране на производството и подобряване качеството на продукцията. Договорната система способствува за икономичното използване на материалните и паричните ресурси, за ускоряване обръщаемостта на оборотните средства и за укрепване на финансовата и платежната дисциплина. Създава се възможност за провеждане на систематичен контрол върху дейността на предприятията не само от техните висшестоящи организации, но и от финансовите органи и банките.

Договорите в социалистическото стопанство имат важна организираща роля и се различават съществено от договорите при капитализма. При капитализма договорите са основани на частната собственост и чрез тях се присвоява и преразпределя принадлежната стойност в полза на капиталистите. За разлика от това при социализма цялата система на договорни отношения е насочена да съдействува за изпълнението на плановете, за социалистическото и комунистическото строителство в интерес на трудещите се.

Системата на договорните отношения между социалистическите предприятия се урежда понастоящем у нас с Наредбата за договорите за доставки, работи и услуги от месец май 1950 г. Тази наредба има всичко десет члена и регулира свършено ограничено, кратко и непълно материята за договорите. Тя не отговаря вече на повишените изисквания на нашето ускорено икономическо развитие, основаващо се на все по-широката специализация и коопериране на производството както между предприятията вътре в страната, така и в рамките на СИВ.

Първият секретар на Централния комитет на Българската комунистическа партия и председател на Министерския съвет д-р. Тодор Живков в Отчетния доклад пред Осмия конгрес на Българската комунистическа партия отбеляза, че „сега цялата наша икономика се развива върху основите на единен общ държавен план, съобразен както с вътрешните

нужди, така и с общото развитие на световната социалистическа система“.

Тези структурни изменения в икономиката на страната повишават изискванията към предприятията за качествено и срочно изпълнение на възложените им с плана задачи. Това от своя страна налага да бъде усъвършенствуванa и договорната система, като бъдат уредени по-добре, по-цялостно и по-конкретно взаимоотношенията между предприятията, като се повиши и отговорността за тяхното срочно и правилно изпълнение.

С оглед на това предлаганият за обсъждане законопроект за договорите между социалистическите организации е полезен и навременен. Даването на този нормативен акт формата на закон е правилно. То определя важното значение на договора като средство за конкретизиране на плана и за оперативното му изпълнение от отделните предприятия при спазване принципите на самоздръжката.

В законопроекта за договорите се урежда материята по сключване на договорите, като са взети под внимание редица въпроси, изникнали в практиката и поставени от измененията в икономическото развитие на страната (чл. 9—15). Общо начало в законопроекта е, че всяка от договарящите страни е длъжна да съдействува на другата страна за изпълнение на задълженията ѝ по договора. От една страна, това засилва взаимното сътрудничество между предприятията за изпълнението на държавния народностопански план, и, от друга страна, повишава активността им за изпълнение на договорните задължения. Възприет е принципът, че задълженията по плановите договори са задължения не само между страните, но същевременно са и техни общи задължения пред държавата.

Материята по изпълнението на договорите (чл. 27—32) и последиците от тяхното неизпълнение (чл. 33—50) е уредена в съгласие с изискванията на сегашния етап на нашето развитие. С това ще се съдействува за провеждане линията на партията и правителството за специализация и коопериране в областта на промишлеността с оглед все по-широко да се механизира и автоматизира производството, да се създава поточност в производствените процеси, да се подобрява стандартизацията, типизацията, унификацията на изделията, възлите и детайлите.

За изпълнението на тази особено важна задача е необходимо договорите да се сключват и изпълняват по точно установена номенклатура и срокове, като се обезпечава ритмичност в работата на предприятията. Това е от особено важно значение при кооперираните доставки, при които изпълнението на договорните задължения на едни предприятия се явява необходимо условие за изпълнението на плановите до-

говорни задължения на други предприятия. Неизпълнението създава сериозни затруднения за много предприятия и за срочното посрещане на договорни задължения към чужбина.

Искам да си послужи с един пример, който показва как неизпълнението на договорните задължения по кооперираните доставки от едни предприятия създава сериозни затруднения за изпълнението на плана на други предприятия, с което се причиняват значителни загуби в народното стопанство.

Електрокарният завод 6-ти септември — София, за деветмесечието на 1963 г. не е дал планираната продукция за 5322 хиляди лева, предназначена главно за износ. Причината за това е, че заводът не е получил по линията на кооперирането планираните доставки от редица предприятия:

1. От завод 14 в Ловеч не са получени 526 бр. предни мостове за двутонни електрокари, понеже са липсвали стоманени изливки, доставени пък от завод Електрометал — София; 354 бр. дирекции с волан, тъй като бил допуснат брак в отливките; 410 бр. специални гайки, 1340 бр. главини и пр.

2. От завод 13 — Казанлък, не са доставени 930 бр. цилиндри за двутонни електрокари, 1427 бр. дросели, 1150 бр. пластични вериги и др.

3. От завод Сърп и чук — Стара Загора, не са доставени 710 бр. вилица К-10А и 1200 бр. вилица К-17.

4. От завод Георги Димитров — Русе, не са доставени 490 бр. противотежести и т. н.

Всичко това се отнася само за едно производствено предприятие, което по изложените причини не е могло да изпълни договорните си задължения.

Новият закон с повишените изисквания към договарящите страни, с по-конкретните санкции и отговорности ще допринесе за подобряване на договорната дисциплина и особено по отношение на кооперираните доставки, които със засилването на индустриализацията на страната, с развитието на техническия прогрес ще получават все по-голямо и по-голямо развитие като необходимо условие за увеличаване на производителността на труда, икономия на материали и суровини и в крайна сметка за производството на евтина и с най-високо качество продукция.

Проведените широки мероприятия на партията и правителството за подобряване на държавното и на стопанското ръководство допринесоха за подобряване на договорната дисциплина. От плащанията, извършени с платежни искания по инициатива на доставчиците, които представляват 61% от целия платежен оборот, са направени откази от акцепт поради нарушение на договорната дисциплина в размер на 0,97%. Това показва, че състоянието на договорната дисциплина

лина е сравнително добро. Все пак абсолютната сума на отказите от акцепт, която възлиза на 104 млн. лева, е голяма.

Предлаганият Закон за договорите с по-строгите изисквания и предвидените материални отговорности ще допринесе за затягане на договорната дисциплина. Трябва да се отбележи, че законът съдържа специален раздел VI „За последиците от неизпълнението на договорите“ (чл. 33—50). С него социалистическите организации са задължени да уговарят неустойки за нарушаване на договорните задължения, като са посочени размерите на тези неустойки при главните случаи на нарушаване на договорите.

Партията и правителството и лично първият секретар на Централния комитет на Българската комунистическа партия и председател на Министерския съвет др. Тодор Живков многократно са поставяли остро въпроса за подобряване качеството на произвежданата продукция и стоки. Произвеждането на недоброкачествена, некомплектна и несъответстваща на стандартите и на технологическите условия продукция води до разхищаване на материални, трудови и парични ресурси, създаване условия за замразяване на средства и свръхпланови, излишни и ненужни запаси. Това намалява рентабилността на предприятията и натрупванията в народното стопанство и не осигурява задоволяването на потребителското търсене.

В закона са предвидени изрични санкции при доставка на недоброкачествени и други стоки, включително и специални неустойки в размер до 10% от стойността на неприетата стока. Предвидени са по-строги санкции при системно доставяне на такива стоки и пр.

Тези изрично предвидени в предлагания законопроект санкции повишават отговорността на предприятията за спазване на договорните задължения, тъй като всяко нарушение ще намали крайните финансови резултати от дейността им. По този начин договорът се обвързва по-тясно с материалните стимули и ще съдействува по-пълно за изпълнението на плановите задачи.

Спирам се само на отделни положения в предлагания законопроект, които са насочени към подобряване стопанското ръководство на предприятията.

Другарки и другари народни представители! Бих искал да взема отношение и по направеното от др. Тодор Живков предложение — нанесените вреди да се понасят от предприятието, причинител на загубите от неизпълнението на поетите с договора задължения.

Считам, че това предложение е напълно целесъобразно и много полезно. Това предложение подобрява законопроекта. Създават се условия за икономическо въздействие върху предприятията, върху техните ръководители и работническите колективи да се борят с всички сили за изпълнението на пла-

новете, за преодоляване на всички трудности в процеса на изпълнението на плановете.

Предложението създава и условия за подобряване на банковия контрол, по-добро оръжие в нашите ръце, в ръцете на банковите служители.

Без поправката, предложена от др. Тодор Живков, няма да се спази целият дух на законопроекта. „За неизпълнението на договора да отговаря оня, който го е нарушил“, а не пострадалото предприятие и още по-малко държавният бюджет.

И затова трябва към съответните членове на закона да се запише текст, уреждащ материята по посочения по-горе начин — за отговорността на предприятията ръководителите и всички виновни лица да заплащат нанесените щети.

Считам, че новият закон за договорите с допълнението, направено от др. Тодор Живков, ще допринесе за укрепване самоздържката като основен метод за ръководене на социалистическите предприятия. Той ще повиши материалната заинтересуваност на предприятията да водят борба за качествено и срочно изпълнение на договорните задължения, поети в съответствие с плана, като използват съществуващите резерви за повишаване производителността на труда, за снижаване себестойността на продукцията и разходите по обръщението, за най-икономично използване на материалните, трудовите и паричните ресурси в народното стопанство. Това ще допринесе за ускоряване обръщаемостта на оборотните средства и ще увеличи натрупванията в народното стопанство, ще увеличи стабилността на българския лев.

Новият закон дава по-широки възможности за засилване на контрола и въздействието чрез лева както от самите предприятия, така и от страна на финансово-кредитните органи.

Другарки и другари народни представители! Както е известно, на финансово-кредитната система в Народна република България е възложено да финансира и кредитира, да организира и извършва разплащанията в народното стопанство, както и да упражнява контрол чрез лева върху предприятията. От правилното провеждане дейността на финансовите и банковите органи в много голяма степен зависи нормалната работа на предприятията от различните отрасли на народното стопанство.

В Българската народна банка се отразява всяка стопанска операция. Затова е необходимо, както не един път е подчертавал това др. Тодор Живков, непрекъснато да се усъвършенствуват кредитно-разплащателните взаимоотношения на банката с предприятията и организациите във всички отрасли на народното стопанство.

Ние считаме, че приемането на новия закон за договорите между социалистическите организации подпомага решаване-

то на тази задача и по-специално допринася за подобряването на стопанското ръководство и за укрепването на плановата, договорната, финансовата и платежната дисциплина.

За да може законът да даде желания резултат, необходимо е обаче да се спазва принципът, залегнал в програмата на КПСС, според който трябва „всемерно да се засилва стопанската сметка, да се проявява стремеж към най-строга икономия и пестеливост, към намаляване на загубите, снижаване на себестойността и увеличаване рентабилността на производството“.

Считам, че предлаганият законопроект е навременен и ще даде своя принос за ускоряване на икономическото развитие на страната.

По тези съображения аз ще гласувам за приемането на разглеждания законопроект. *(Ръкопляскания)*

Председател Фердинанд Козовски: Има думата за изказване народната представителка инж. Здравка Пеева.

Инж. Здравка Пеева: *(От трибуната)* Другарки и другари народни представители! Непрекъснатото укрепване и подобряване на трудовата и държавната дисциплина, нейното най-строго спазване от всички звена на държавния и стопанския апарат винаги са били обект на най-голямо внимание и грижи от страна на Централния комитет на партията и народното ни правителство.

В редица документи е отбелязано какво жизнено важно място за нашата икономика, за нейното непрекъснато развитие напред по пътя, начертан от Осмия конгрес на Българската комунистическа партия, има спазването на производствената и държавната дисциплина.

С особена сила тези въпроси бяха поставени и обсъдени на Майския пленум на Централния комитет. Израз на мъдрата и последователна държавна политика е внасянето на настоящия законопроект за договорите между социалистическите организации за обсъждане и приемане от върховния законодателен орган в нашата страна — Народното събрание.

Особено в последно време пролича необходимостта от нов закон, който ясно и конкретно да урежда договорните отношения между социалистическите организации. Целта на настоящия закон е да съдействува за изпълнението на народностопанските планове, за подобряване качеството и асортимента на продукцията, за укрепване плановата, договорната, финансовата и платежната дисциплина.

В много от пунктовете на закона като червена нишка е прокарана идеята за социалистическо отношение към спазването на договорите, за социалистическо отношение и съдействие между предприятията и организациите за изпълнение на плано-

вите задачи. Такива са чл. 1, чл. 8 и особено чл. 27, който гласи:

„Всяка от страните на договора трябва да изпълнява задълженията си по него точно и с грижата на добър стопанин съобразно изискванията на закона, плана и правилата на социалистическото общежитие и да съдействува на другата страна да изпълни и тя своето задължение по същия начин.“

Като член на ръководството на обединеното промишлено предприятие за производство на обувки „9 септември“ бих искала да се спра по-подробно на някои пунктове от закона, които ще окажат влияние върху по-нататъшната дейност на промишлените предприятия.

Въпреки съществуването на общия Закон за задълженията и договорите и Наредбата за договорите от 1950 г. много неща по сключване на договорите, съблюдаването на точното им изпълнение и санкциите при неизпълнение не бяха съвсем ясни и довеждаха до водене на дълги преписки, честа намеса на арбитража, което отклонява вниманието на ръководствата и затруднява дейността им. Така например от страна на държавния обувен завод „9 септември“ за второто полугодие на 1963 г. са водени три преддоговорни арбитражни дела за отказ да се сключи договор от някои доставчици, като ТПК Бокс в Търговище и ТПК Желю Иванов в Първомай при наличието на двустранна планова задача.

Членове 5 и 9 от настоящия закон разширяват понятието планов договор и правят възможно и дори наложително сключването на планов договор и тогава, когато плановата задача е едностранна. Така например дълги дела се водят между нашето предприятие и ДИП Стоян Лудев в Самоков, което единствено в страната изработва металически принадлежности за обувки, но те не са включени в неговия план. Под предлог, че обувната промишленост е капризен клиент, изисква високо качество на материалите, а предприятието не може да осигури това високо качество, се прави отказ да бъде сключен договор за доставка и се стига до арбитражни дела. С новия закон се урежда цялата материя по сключването на планови договори: такива случаи рядко ще се допускат и вниманието на предприятията ще бъде насочено не към сключването, а към изпълнението на договорите.

Важно значение за предприятията има свършено новата постановка в ал. V на чл. 40 — разходите за неустойки и обезщетения да не се включват в издръжката на производството, а да се отнасят направо в крайния финансов резултат. Това ще освободи издръжката на производството от разходи за дейност, която не е нормална и създава благоприятни или утежняващи условия за изпълнението ѝ при следващи периоди, без това да е резултат от пряката производствена работа на предприятието.

Отнасянето на приходите и разходите за неустойки направо в годишния доход ще заинтересува предприятията да следят за най-строго спазване на договорите, от тях самите и от техните доставчици и купувачи, да не допускат плащането на големи неустойки и обезщетения, защото това направо ще ощетява предприятието, а от крайния резултат се съди за цялостната му дейност.

Направо може да се каже, че с някои пунктове на новия закон за договорите особено много се повишават изискванията към онези предприятия, които произвеждат стоки за широко потребление. По този начин се цели най-пълно да се удовлетворят нуждите на населението от разнообразни и висококачествени промишлени произведения. Това задължава и изисква сериозна и задълбочена работа в предприятията, за да се отговори на повишените изисквания.

Така например съгласно чл. 4 и 21 от законопроекта при сключване на договора се разрешава страните да уговорят качество, по-високо от това на стандартите и отрасловите технически норми, или да договорят по-специални условия. Това не само подкрепя тези, които са готови да поемат задължение да надхвърлят досегашните норми и да достигнат по-високо качество, но и дава възможност на всеки купувач да изисква от своите доставчици повишено качество.

В настоящия закон за първи път са залегнали основните положения във връзка с рекламациите, гаранциите и отговорността за недостатъци на материалите и стоките, както и начините за тяхното уреждане.

Много сериозно внимание е обърнато и на навременното изпълнение на доставките, което с право може да бъде приложено при изработването на сезонни стоки, при изпълнението на поръчки за износ и др. Съгласно чл. 39 закъснението от страна на друга организация към доставчика не го освобождава от отговорност, освен ако е било невъзможно да се получи недоставеното по друг начин. В същия дух отговорни и най-строги изисквания пред социалистическите организации поставят чл. 29, 34 и др.

Предлаганият законопроект неминуемо ще съдействува за техническия прогрес в предприятията, защото чл. 17 разрешава в случаите, когато договорът не е сключен въз основа на двустранна планова задача, всяка от страните да поиска изменението или прекратяването му, ако поради промени, предизвикани от технически прогрес, внедряване на рационализации и др. изпълнението му противоречи на интересите на народното стопанство. Това е изключение от досегашното правило промени в договорите да се правят само тогава, когато се изменя плановата задача.

С прилагането на чл. 17 ще се даде възможност на предприятията в течение на плановите периоди, без да се чувству-

ват сковани от подписаните договори, непрекъснато да търсят новото, да осъществяват мероприятия, полезни на народното стопанство.

Аз вярвам, че законът за договорите между социалистическите организации ще окаже положително въздействие върху икономиката на нашата страна и ще гласувам за приемането му. (*Ръкопляскания*)

Председател Фердинанд Козовски: Думата за изказване има народният представител Христо Йорданов.

Христо Йорданов: (*От трибуната*) Другарки и другари народни представители! Историческите решения на Осмия конгрес на Българската комунистическа партия поставиха пред нашия народ грандиозна програма за развитието на страната в близките 20 години.

На всеки трудещ се у нас стана ясно, че изпълнението на задачите на генералната перспектива не е въпрос на бъдещето, че битката за нейното изпълнение е започнала, а това изисква от всеки трудещ се, от всяко социалистическо предприятие и организация по-правилно, по-точно и с високо съзнание и отговорност да организират своята дейност в стоковите икономически отношения помежду си. Това ще спомогне за по-действено протичане на стопанския ни живот и ще осигури всестранно изпълнение на плановите задания при осъществяване задачите на генералната перспектива.

Предложеният за разглеждане от настоящата сесия на Народното събрание законопроект за договорите между социалистическите организации и предприятия считам за много навременен.

Навременността и необходимостта от него стана особено належаща в последно време, когато над 99% от обществения продукт се създава в социалистическия сектор и цялото производство и разпределение са подчинени на държавния план за развитие на народното стопанство, на стопанския разчет на социалистическите организации в нашата страна.

Като се има предвид ежегодното голямо увеличение на стоковата продукция и стоките за широко потребление, само за последните 10 години, в резултат на бързия растеж на националния доход и повишаване равнището на живота, стокооборотът на дребно се увеличи 3,5 пъти. Увеличи се и ще се увеличава още повече занапред развитието на производствените процеси, разширява се и се разнообразява асортиментът на стоките. Непрекъснато се повишават техните качества и потребителните им свойства. Разширяват се все повече услугите за широките народни маси. Нашето селско стопанство осигурява и ще осигурява все по-голямо изобилие от сел-

скостопански продукти, извършва се и ще се извършва в огромни размери строителството у нас.

Досегашните нормативни актове не отговаряха на нуждите на живота. Като се изхожда от натрупаната практика, те започнаха да ограничават и затрудняват регулирането на отношенията между социалистическите предприятия и организации и с това да спъват стопанския обмен и реализацията на производството. В днешния етап на развитието на нашето социалистическо производство тия нормативни актове се явяват с много ограничено съдържание. Това особено може да се каже за Наредбата за договорите, която съдържа правила само относно сключването и съдържанието на договорите.

Разпоредбите на този нормативен акт не могат повече да служат в този си вид и съдържание за регулиране на разширилите се икономически отношения между социалистическите предприятия у нас, а в някои случаи стават и спирачка при решаването на някои спорове помежду им.

Като се има предвид това, ясно е, че е назрял моментът да се ревизират остарелите вече нормативни актове, които досега регулираха договорните правоотношения между социалистическите ни организации, и да ги заменим с новия законопроект, който безспорно урежда по-цялостно, по-пълно и по-добре тези договорни отношения и съответствува на сегашния етап и на перспективното развитие на нашето народно стопанство.

Законопроектът по своята същност и съдържание урежда договорите за доставка и извършване на работи и услуги само между социалистическите организации. Като основа в него са залегнали някои от правилата от Закона за задълженията и договорите и Наредбата за договорите, пречупени през практиката на другите социалистически страни и изменилите се икономически условия в нашия стопански и политически живот.

С изключение на глава II новият закон ще се прилага и по отношение на договорите, страни по които са и трудово-кооперативните земеделски стопанства. И занапред обаче те си остават подсъдни на народните съдилища с перспективна възможност, когато Министерският съвет счете за необходимо да ги предаде за подсъдност на държавния арбитраж. Този текст прави законопроекта по-гъвкав и по-практичен.

В законопроекта и занапред се предвижда договорите да се сключват в писмена форма. На тази форма обаче се дава ново съдържание. Приема се, че тя може да се изрази в размяна на писма, телеграми и други документи, от които може да се види, че се е постигнало съгласие.

За улеснение в законопроекта е предвиден текст, с който се допуска, когато предаването и заплащането на стоката се извършва веднага или когато договорите са на стойност до

500 лева и в някои случаи, те да се сключват и устно. Това съдържание, залегнало в текстовете на законопроекта, урежда по-специално, по-пълно и по-добре договорните отношения и спомага да се внесе повече яснота и по-голяма сигурност в отношенията между социалистическите организации у нас и улеснява техните взаимоотношения.

В законопроекта е намерил място и положителният опит, натрупан в нашата съдебна и арбитражна практика и практиката на другите социалистически страни. Предвидена е възможност, когато едната страна е дала пълно или частично изпълнение по устно сключен договор, който трябвало да бъде в писмена форма, арбитражът или съдът да имат възможност да задължат другата страна да даде съответно насрещно изпълнение, с което се постига изпълнението на задълженията по същество и се премахва формализмът.

Законопроектът прави едно важно изключение от досегашните принципи в областта на изменението, прекратяването и отменяването на договорите между социалистическите предприятия. Той допуска, когато договорът не е сключен въз основа на двустранно планово задание, всяка от страните да иска изменението или прекратяването му поради настъпили след сключването му промени, противоречещи на интересите на народното стопанство. Предвидено е, ако страните не постигнат съгласие по изменението или прекратяването на такъв договор, спорът да се разрешава от Държавния арбитраж. С това се охраняват интересите на планирането.

Безспорно е, че всичко ново, което съвсем правилно е залегнало в законопроекта, ще спомогне да се организират и изяснят взаимоотношенията между социалистическите организации. В своята цялост законопроектът ще създаде и условия за взаимен контрол, ще засили стопанската инициатива и дисциплина и ще ускори обръщаемостта на средствата във всяка отделна организация. Това от своя страна ще спомогне за осъществяването и контролирането на плана, като се даде възможност на стопанските ръководители, изпълнявайки договорните си задължения, да изпълняват и плановите си задания.

Имайки предвид горното, смятам, че новият законопроект за договорите между социалистическите предприятия отговаря напълно на създадените в практиката правилни отношения между социалистическите предприятия и организации у нас и ще спомогне за по-доброто регулиране на стопанския ни живот, за изпълнение на всички планови задания по генералната перспектива за развитието на родината ни към комунизма.

Затова напълно одобрявам предложения законопроект и ще гласувам за него. *(Ръкопляскания)*

Председател Фердинанд Козовски: Други народни представители, записали се да се изкажат по законопроекта, няма.

Васил Райдовски: Моля едно предложение.

Председател Фердинанд Козовски: Има думата др. Васил Райдовски.

Васил Райдовски: Другарки и другари народни представители! При първоначалното обсъждане на законопроекта Централният съюз на трудово-производителните кооперации направи редица предложения, някои от които бяха приети, в това число и едно предложение по чл. 41.

Тук става дума за установяване на разлики в качеството, в асортимента, в окомплектуването на стоките и пр. В такива случаи е необходимо да се образува комисия, която да установи това нещо с акт.

В ал. II е казано: „Ако не е предвидено друго, тази комисия се състои от представители на страните по договора и лице, посочено от местния народен съвет.“

Практиката досега е такава, че в много случаи местните народни съвети не осигуряват представители.

Ето защо ние предлагаме, за да има такъв представител, да се запише: „Представител на местен народен съвет или представител на стоковия контрол.“

В такъв случай смятам, че представителят на стоковия контрол ще може да присъства и по-правилно ще се решават тези спорни въпроси.

Това е нашето предложение. Моля то да се обсъди още веднъж от комисията и да се приеме.

Председател Фердинанд Козовски: Има ли други народни представители, които искат да се изкажат по законопроекта?— Няма.

В такъв случай, другари, преди да преминем към гласуването на законопроекта, предвид на това, че се направиха нови предложения към него — първото на др. Тодор Живков, а след това и предложението на др. Райдовски, то моля Законодателната комисия заедно с другите комисии да използва сега времето през почивката, която следва, за да може да обсъди направените предложения.

Двадесет минути почивка.

(След почивката)

Председателстващ Светла Даскалова: (Звъни) Другарки и другари народни представители! Заседанието продължава.

Законодателната комисия помоли да ѝ се даде повече време и възможност, за да обсъди направените предложения от председателя на Министерския съвет др. Тодор Живков и народния представител Васил Райдовски за промени в текстовете по законопроекта за договорите между социалистическите организации. Затова ще отложим за утре гласуването на законопроекта. Членовете на Законодателната комисия и ръководствата на другите комисии да се съберат утре в 2 часа на заседание в Народното събрание.

Сега предлагаме да продължим с разглеждането на законопроекта за изменение и допълнение на Закона за местните данъци и такси, като го разгледаме преди законопроекта за опазване на въздуха, водите и почвата от замърсяване.

Които от другарите народни представители са съгласни с пререждането при разглеждане на законопроектите, моля да гласуват. Мнозинство, приема се.

Продължаваме с разглеждане на законопроекта за изменение и допълнение на Закона за местните данъци и такси.

(Съгласно чл. 75, ал. III от Правилника за вътрешния ред на Народното събрание прилагат се мотивите и текстът на законопроекта:

М О Т И В И

към законопроекта за изменение и допълнение на Закона за местните данъци и такси

Другарки и другари народни представители! Задачите, поставени от Осмия конгрес на Партията, изискват да се подобрят и усъвършенствува системата на облагането и събирането на данъците и таксите от населението, като се приведат в пълно съответствие с нуждите на икономическото ни развитие и по-нататъшното усъвършенстване на партийното и държавното ръководство на народното стопанство.

Законът за местните данъци и такси с незначителни изменения и допълнение действа от 1952 година, а оттогава насам в държавното и стопанското ръководство станаха редица промени. Създадоха се нови административно-стопански единици с по-отговорни задачи и функции в ръководството на народното стопанство и като органи на държавната власт. Тези променили се условия изискват и съответни изменения и до-

пълнения в някои разпоредби в поменатия закон. Предлагат се следните по-съществени изменения и допълнения в закона:

Предвижда се, начиная от 1. I. 1964 година, да не се събират такси за опазване на полските имоти, тъй като опазването на последните фактически се извършва сега от трудово-кооперативните земеделски стопанства и държавните земеделски стопанства и не е необходимо такава служба да съществува и при народните съвети.

Предлага се дворните места и парцели, намиращи се във вилните зони, да се облагат с данък върху сградите, независимо от размера на площта им, което намира оправдание в това, че народните съвети изразходват значителни средства и полагат грижи за техническото им оформление, хигиенизиране и благоустрояване. Досега бяха облагани с данък само имотите до 2 декара, в които имаше постройки.

С оглед поощряване личното стопанство на членовете на трудово-кооперативните земеделски стопанства и на работниците от държавните земеделски стопанства предвижда се те да се освобождават от данък върху сградите за имотите, оставени им за лично ползуване, без да се иска условието тези имоти да бъдат засети със земеделски култури и трайни насаждения, както е по сега действащия закон.

Предвижда се освобождаване от данък върху наследствата за внесено от наследодателя имущество в трудово-кооперативното земеделско стопанство, без оглед на това дали наследниците са членове на трудово-кооперативното земеделско стопанство, дали работят в същото стопанство, както и за имуществото, от което наследниците са се отказали в полза на държавата в срока за подаване на декларацията.

Предлага се от такса „дарение“ да се освобождават обичайните подаръци до 80 лева, вноски по влогове в Държавната спестовна каса и Българската инвестиционна банка и други дарения в полза на съпрузи и низходящи на сума до 500 лева, с което ще се облекчат голяма част от гражданите, правещи дарения на свои близки.

Предвижда се от такса за правоползуване на карьерни материали да се освобождават местното население и трудово-кооперативните земеделски стопанства за песъчливо-глините материали, предназначени за направа на тухли, керемиди и капаци.

За да се поевтини и съсредоточи работата по събирането на таксите за комунални услуги в една служба, предлага се тези такси да се събират от финансовите органи и в случаите, когато тези дейности са обособени на стопанска сметка, като само в някои населени места министърът на финансите може да нареди събирането им да се извършва от службите при комуналните предприятия.

За да се облекчи работата на изпълнителните комитети и на съдилищата, както и да се намали книжнината, предвижда се съкращаване на процедурата по обжалване на местните данъци, което за в бъдеще ще се извършва пред съответните финансови органи вместо пред изпълнителните комитети и съдилищата, както е по сега действащия закон.

От предвидените в законопроекта изменения и допълнения ще бъдат освободени от данъци и такси голям брой граждани и от бюджетите на народните съвети ще отпаднат следните приходи:

От данък върху наследствата — около	100 000 лева
От такси за пазене на полските имоти	103 800 лева
От такси за правоползуване на превозни средства — около	23 000 лева
От такси за кариерни материали — около	20 000 лева
От такса дарение — около	10 000 лева

Всичко: 256 800 лева

С отпадане на таксата за пазене на полските имоти ще бъдат съкратени около 100 бройки полски пазачи с около 60 000 лева фонд работна заплата.

Моля, другарки и другари народни представители, ако одобрите предложението, да гласувате за приемането на Закона за изменение и допълнение на Закона за местните данъци и такси.

Министър на финансите: Д. Попов

ЗАКОНОПРОЕКТ

за изменение и допълнение на Закона за местните данъци и такси

§ 1. Буква „з“ на чл. 2 се заличава.

§ 2. Към чл. 5 се създава нова алинея със съдържание:
„Дворните места и парцели, намиращи се във вилните зони, се облагат с данък независимо от площта им.“

§ 3. В буква „б“ на чл. 6 думите „водните синдикати“ се заличават.

Буква „к“ на същия член се изменя така:

„Парцелите и частите от дворни места и парцели, оставени за лично ползуване, като полски имоти на членовете на трудово-кооперативните земеделски стопанства и на работниците в държавните земеделски стопанства, както и частните дворни места и парцели, обработвани от трудово-кооперативните земеделски стопанства.“

§ 4. Член 18 се изменя така:

„Определеният данък може да се обжалва от данъкоплатеца в 14-дневен срок от датата на съобщаване размера му

пред началника на отдел „Финанси“ при окръжния народен съвет.

Решението на началника на отдел „Финанси“ при окръжния народен съвет е окончателно и не подлежи на обжалване.

Началникът на отдел „Финанси“ при окръжния народен съвет може да коригира допуснатите в нарушение на закона ниски облагания, за което съобщава на данъкоплатеца. Ако данъкоплатецът не е доволен от извършената корекция, може да я обжалва пред Министерството на финансите в 14-дневен срок от съобщаването му.“

§ 5. Алинея III на чл. 20 се изменя така:

„Когато искането се прави от данъкоплатеца, ревизия на облагането се допуска за не повече от една предшестваща година.“

§ 6. Алинея I на чл. 25 се изменя така:

„При откриване на наследство наследниците и заветниците са длъжни в срок от два месеца да подадат декларация до общинския народен съвет по последното местожителство на наследодателя, а ако последният е имал местожителство в чужбина — по местонахождението на по-голямата част от имуществото му в страната. В декларацията се посочва наследеното имущество по вид, местонахождение и оценка.“

§ 7. В буква „а“ на чл. 26 след думата „пенсиите“ се прибавят думите „пенсията на наследодателя за месеца, през който е починал“.

Буква „г“ на същия член се изменя така:

„Наследственият дял на всеки наследник за внесено в трудово-кооперативно земеделско стопанство имущество преди смъртта на наследодателя, както и за имуществото, от което наследникът се е отказал в полза на държавата в срока за подаване на декларацията.“

§ 8. Член 28 се изменя така:

„Данъкът се определя за всеки наследник или заветник с постановление на началника на финансовия отдел или служба при общинския (районния) народен съвет или натоварен за това финансов орган, което може да се обжалва в двуседмичен срок пред началника на отдел „Финанси“ при окръжния народен съвет. Решението на последния е окончателно и не подлежи на обжалване.“

§ 9. В чл. 30 изразът „и в случай, че същото не е обжалвано пред съда“ се заличава.

§ 10. В ал. II на чл. 32 изразът „и пред окръжните съдилища“ се заменя с израза „окръжните и народните съдилища“.

§ 11. Създава се нов чл. 41а със съдържание:

„Освобождават се от такса дарение;

- а) обичайните подаръци на стойност до 80 лева;
- б) вноски по влогове в Държавната спестовна каса и Българска инвестиционна банка и други дарения в полза на съ-

прузи и низходящи на сума до 500 лева на едно лице за една година.

В случай, че едно лице получи няколко дарения в течение на една година от един и същ дарител, таксата се определя, като се сумират всички дарения.

Таксата за дарения в полза на съпрузи и низходящи се плаща с 25% намаление.

§ 12. Алинея II на чл. 45 се заменя със следните нови алинеи:

„В този случай определянето на таксата и налагането на глобата става с постановление на началника на финансовия отдел или служба при общинския народен съвет, в района на който е станала сделката.“

Постановлението може да се обжалва в двуседмичен срок пред началника на отдел „Финанси“ при окръжния народен съвет. Решението на последния е окончателно и не подлежи на обжалване.

За допуснати явни и фактически грешки при определяне на таксата „дарение“ заинтересуваните лица могат да искат от министъра на финансите преглед на решението в едногодишен срок от влизането му в сила.

§ 13. Член 52 се изменя така:

„Плащат такси собствениците на автомобили, моторни коли, мотоциклети, моторетки, велосипеди, моторните и други лодки.“

§ 14. Буква „г“ на чл. 53 се заличава.

§ 15. В чл. 56 след думата „такива“ се поставя точка и изразът „за строеж и орнаментика“ се заличава.

§ 16. В буква „а“ на чл. 57 след думата „пясъкът“ се вписва изразът „песъчливо-глинестите материали за направа на тухли, керемиди и капаци“.

Буква „д“ на същия член се изменя така:

„Материалите, които се влагат в строежи на язовири, напойтелни канали и други хидромелиоративни строежи.“

§ 17. Член 67 се изменя така:

„Таксите се събират от финансов орган ежемесечно и едновременно за всички услуги и в случаите, когато службите са обособени в комунални предприятия.“

Министърът на финансите може да нареди в някои населени места таксите да се събират от органи на комуналните предприятия, които действуват като финансови органи.

§ 18. Глава XII — заглавието, и чл. 72—74 се заличават.

§ 19. Член 78 се изменя така:

„На нарушителите на тази глава се налага глоба до 40 лева с постановление на началника (ръководителя) на финансовия отдел или служба при общинския народен съвет, в района на който е извършено нарушението.“

Постановлението подлежи на обжалване в двуседмичен срок пред началника на отдел „Финанси“ при окръжния народен съвет. Решението на последния е окончателно и не подлежи на обжалване.“

§ 20. Разпоредбите на § 1, 3, 7, 11, 13, 16 и 18 влизат в сила от 1 януари 1964 година.)

Доклад по законопроекта ще направи министърът на финансите д-р. Димитър Попов.

Министър Димитър Попов: *(От трибуната)* Другарки и другари народни представители! Задачите, поставени от Осмия конгрес на Българската комунистическа партия, изискват да се подобри и усъвършенствува данъчното облагане и събирането на данъците от населението, като се приведат в пълно съответствие с нуждите на икономическото ни развитие.

Законът за местните данъци и такси с незначителни изменения и допълнения действа от 1952 г., а оттогава насетне в държавното и стопанското ръководство станаха много промени. Това налага и съответни изменения в някои разпоредби на поменатия закон, които са вече твърде остарели и несъвременни.

С предлагания законопроект се предвиждат следните съществени изменения на закона:

След като социалистическият сектор обхваща цялото наше селско стопанство, организирането на служби по опазването на полските имоти от общинските народни съвети с малко изключения отпадна навсякъде в страната, като опазването на полските имоти се поема от самите трудово-кооперативни земеделски стопанства и държавни земеделски стопанства. Уместно е при това положение текстовете на закона, предвиждащи събирането на специалната такса за опазване на полските имоти, да отпаднат. Опазването на имотите, които не са включени в общественения сектор, може да се урежда съгласно конкретните условия.

Със законопроекта се предвижда освобождаване от данък върху сградите на парцелите и частите от дворните места, оставени за лично ползуване, освен на членовете на трудово-кооперативните земеделски стопанства и на работниците в държавните земеделски стопанства. Освобождават се от данък върху сградите също и парцелите и частите от дворни места, които са собственост на частни лица, но се обработват от трудово-кооперативните земеделски стопанства.

С изменението се постига по-голяма справедливост, тъй като не е оправдано да се събира данък върху сградите за парцели и дворни места, които не се ползват от собственика им. Същевременно работниците в държавните земеделски стопанства се приравняват с членовете на трудово-кооперативните

земеделски стопанства по отношение събирането на данък върху сградите.

Изменя се редът за обжалване облаганията с данък върху сградите. Сега обжалването се извършва пред изпълнителните комитети на общинските народни съвети като първа инстанция и след това — пред изпълнителните комитети на окръжните народни съвети като втора инстанция. Този ред забавя решаването на жалбите и затрупва изпълнителните комитети с изслушване на жалбоподателите и разглеждане на техните жалби. До 1960 г. обжалването се извършваше пред началниците на финансовите отдели. Правилно е да се опрости редът за разглеждане на жалбите, като остане същите да се разглеждат в една инстанция от началника на окръжния финансов отдел. За допуснати от последния евентуални грешки се запазва възможността за ревизия от Министерството на финансите, каквато възможност има и по досегашния текст.

С предлагания законопроект се предвижда наследниците да бъдат освобождавани от данък върху наследствата за имотите, внесени в ТКЗС преди смъртта на наследодателя, както и за имотите, от които са се отказали в полза на държавата в срока за подаване декларацията за облагане с данък.

Досега освобождаване от данък върху наследствата за имотите, внесени в ТКЗС, се допускаше само в полза на наследници, които са членове на ТКЗС, като в случаите, когато не работят в ТКЗС, плащаха данък върху половината стойност на внесеното имущество.

При създаването на Закона за местните данъци и такси през 1952 г. в трудово-кооперативните земеделски стопанства не членуваха голям брой земеделски стопани. Кооперативният строй в село беше още в процес на изграждане и укрепване. Сега положението е коренно изменено. Кооперативният строй в нашето село възтържествува напълно, кооперативното създание на селските труженици нарасна неимоверно и няма случаи някой наследник да е поискал да получи обратно земята, внесена от неговия наследодател в кооперативното стопанство.

При това положение считам, че могат да бъдат освободени от данък върху наследствата в пълен размер не само наследниците, които членуват в ТКЗС и работят в него, но и всички наследници на починал член-кооператор.

Изменението не предвижда освобождаването от данък наследствата, открити от преди първи януари 1964 г., тъй като в случая се касае до един закон, който има материални последиствия и не е удобно той да действа с обратна сила. От друга страна, ако бъдат освободени от този данък гражданите, които досега не са заплатили, ще бъдат поставени в неблагоприятно положение редовните данъкоплатци, които са издължили следващия се данък върху наследствата.

С новия чл. 41а се предвижда освобождаване от такса дарение на обичайните подаръци до 80 лева на даренията в полза на съпрузи и низходящи на сума до 500 лева на едно лице за една година. Таксата за дарение над тези размери в полза на съпрузите и низходящите да се плаща с 25% намаление.

Досега не се предвиждаше освобождаване от такса дарение. Необходимо е да се предвиди такова освобождаване, с което се внася еднаквост при облагането с данък върху наследствата и определянето на тази такса.

С изменението на чл. 57, буква „а“ се предвижда разширяване на освобождаванията от такса за ползуване на кариерните материали, като се включат и материалите за изработване на тухли и керемиди, ползувани от населението и трудово-кооперативните земеделски стопанства за собствените им строителни нужди.

За да се поевтини и съсредоточи работата по събирането на таксите за комунални услуги в една служба, предлага се тези такси да се събират от финансовите органи и в случаите, когато тези дейности са обособени на стопанска сметка, като само в някои населени места министърът на финансите може да нареди събирането им да се извършва от службите при комуналните предприятия.

От предвидените в законопроекта изменения и допълнения ще бъдат освободени от данъци и такси голям брой граждани и от бюджетите на народните съвети ще отпаднат следните приходи:

От данък върху наследствата — около	100 000 лева
От такси за пазене на полските имоти	103 800 лева
От такси за ползуване на превозните средства — около	23 000 лева
От такси за кариерни материали — около	20 000 лева
От такса дарение — около	10 000 лева

Или общо — кръгло около 256 800 лева

С отпадане на таксата за пазене на полските имоти ще бъдат съкратени около 100 бройки полски пазачи с около 60 000 лева фонд работна заплата.

Съгласен съм с предложенията на комисиите за внасяне изменения в проекта, които го подобряват. Законодателната комисия разглежда подробно проекта, ние дадохме обяснения и тези бележки, които тя прави, ние считаме за целесъобразни.

Другарки и другари народни представители! Аз моля, ако одобрите законопроекта, да гласувате за него. (Ръкопляскания)

Председателстващ Светла Даскалова: Има думата докладчикът на Законодателната комисия др. Давид Младенов, за да изрази становището на Законодателната комисия и на

комисиите по народностопанския план и държавния бюджет и по селското и горското стопанство по законопроекта за изменение и допълнение на Закона за местните данъци и такси

Докладчик Давид Младенов: (Чете)

„ПРЕДЛОЖЕНИЕ

на Законодателната комисия и ръководствата на комисиите по народностопанския план и държавния бюджет и по селското и горското стопанство по законопроекта за изменение и допълнение на Закона за местните данъци и такси

1. В буква „к“ на чл. 6, изменението на който се предлага с § 3 от законопроекта, след думите „работниците в държавните земеделски стопанства“ да се добавят думите „ако се обработват от тях“.

Съображения. С предлаганото допълнение текстът се уточнява. Става ясно, че освобождаването от данък върху сградите за посочените в закона имоти, оставени в лично ползуване на членовете на ТКЗС и на работниците в ДЗС, ще се допуска само ако те сами ги обработват.

2. В ал. III на чл. 18, изменението на който се предлага с § 4 от законопроекта, накрая думите „съобщаването му“ да се заменят с думите „съобщаването ѝ“.

Съображения. Поправката е редакционна.

3. Буква „г“ на чл. 26, изменението на която се предлага с § 7 от законопроекта, да се прередактира така:

„г) наследственият дял на всеки наследник — за вземанията на наследодателя за инвентарна и допълнителна инвентарна вноска в ТКЗС и за имоти, внесени от наследодателя и групирани в блокове на ТКЗС, както и за имуществото, от което наследникът се е отказал в полза на държавата в срока за подаване на декларацията.“

Съображения. Справедливо е да се освобождава от облагане с данък върху наследствата само онова имущество, оставено от наследодателя — член на ТКЗС, от което, поради предаването му в общо ползуване в ТКЗС, наследниците не биха придобили нещо реално. Изяснява се също така, че имотите, които се намират в чертите на населените места и които по силата на Примерния устав членовете на ТКЗС могат да продават и да придобиват тяхната цена, се включват в облагаема маса.

4. Параграфи 8, 9 и 10 на законопроекта да отпаднат.

Параграфи 11—20 на законопроекта да станат съответно параграфи 8—17.

Съображения. С § 8 от законопроекта се предлага да се премахне обжалването на определения данък върху наслед-

ствата пред народния съд. Комисията счита, че при определянето на наследствените дялове и размера на данъка възникват твърде сложни имуществени отношения и спорове по приложението на закона, правилното решаване на които не винаги е по силите на началника на финансовия отдел. В тези случаи съдебният контрол, който и сега съществува, се явява една ефикасна гаранция за правомерността в облагането с този данък. В този случай съдебният контрол е необходим и трябва да се запази.

Измененията, които се предлагат с § 9 и 10 от законопроекта, са свързани с § 8 от законопроекта и ако се приеме предложението на комисията за заличаването на § 8, тези параграфи също трябва да отпаднат.

5. В ал. I на чл. 78, изменението на която се предлага с § 19 от законопроекта, нов § 16, в началото след думите „На нарушителите на“ да се добавят думите „разпоредбите от“.

Съображения. С допълнението се внася по-голяма точност в редакцията на текста.

Председател на Законодателната комисия:
акад. Л. Василев

За председател на Комисията по народностопанския
план и държавния бюджет: **Н. Мирчев**

Председател на Комисията по селското и горското
стопанство: **Н. Палагачев**

Председателствуващ Светла Даскалова: За изказване по законопроекта има думата народният представител Христо Шанов.

Христо Шанов: *(От трибуната)* Другарки и другари народни представители! Предлагащото изменение и допълнение на Закона за местните данъци и такси е напълно уместно и наложително с оглед настъпилите промени в стопанския живот на страната. Законът е в действие от 1. I. 1952 и с малки изменения и допълнения е в действие и сега. Но от 1952 г. досега станаха дълбоки изменения в живота на страната, в това число и в нашето селско стопанство. Разви се и укрепва кооперативният строй на село. Почти отпаднаха частните земеделски стопани. На второ място, извърши се голямо преобразование на държавното и стопанското ръководство, при което отпаднаха някои от институтите, на които се възлагаха функции по изпълнението на закона, създадоха се нови административно-стопански единици и ръководни органи и се налага постановленията на закона да се съобразят с действително съществуващите сега органи на държавното управление.

Предлаганото отменяване на таксата за пазене на полските имоти е напълно оправдано при положение, че частни имоти почти не останаха освен с малки изключения в селата и градовете. На практика опазване имотите на ТКЗС и тези, оставени за лично ползуване на кооператорите, се пое и се извършва от самите стопанства. Освен това тези такси не представляват и някакъв фискален интерес — както се цитира в мотивите към законопроекта, за цялата страна те възлизат на 103 800 лв., а за нашия, Старозагорски окръг, са само 1200 лв. годишно.

Местата, намиращи се във вилните зони, се оформяват като парцели, подлежащи на застрояване, и при грижите, полагани от народните съвети за тяхното благоустрояване и хигиенизиране, с нищо не се оправдава изключването на частта им над два декара от данък сгради.

Освобождаването от данък сгради на имотите в населените места, оставени на собствениците им като земя за лично ползуване независимо от това, дали са заети със земеделски култури и трайни насаждения, намира пълно оправдание в приетата линия на укрепване на личното стопанство на кооператорите, заложена като задача и от решенията на Осмия конгрес на нашата партия.

Напълно навременно и наложително е предлаганото изменение на закона, което предвижда освобождаване от данък върху наследства имотите, вложени от наследодателя в ТКЗС, на всички наследници без оглед на това, дали са членове на същото стопанство, дали работят в него, както и без оглед на степента на родството им с наследодателя. Не намира оправдание облагането с данък точно на ония наследници, които от години са прекъснали връзките си с наследодателя, променили са местожителството си, евентуално членуват в друго кооперативно стопанство или поради характера на работата си не са в състояние да вземат участие в работата на ТКЗС, но във всеки случай нямат никакви облаги от този имот и имат най-малка вероятност някога да се възползват от собствеността върху същия. Ако това облагане намираще известно оправдание при съществуването на рентата, с премахването ѝ и то отпада.

Не намираме съществено оправдание за наличието на втората част от текста на цитираното предложение за изменение на чл. 26, буква „г“: „както и за имуществото, от което наследниците са се отказали в полза на държавата в срока за подаване на декларация“. Съгласно членове 52 и 53 във връзка с чл. 50 от Закона за наследството отказ от наследство може да стане в петгодишен срок от откриването му и в такъв случай безспорно не може да става въпрос за облагането му, тъй като няма прието наследство. Ако отказът е безусловен, частта на отреклия се уголемява дяловете на останалите на-

следници, а щом като е в полза на държавата, естествено няма основание да се облага. Наличието на горния текст намираме за излишно претрупване на съдържанието.

Освен това отказът от наследство няма никаква връзка с внасянето на имуществото в ТКЗС от наследодателя, за да се включат двата случая в един текст — тоя на чл. 26, буква „г“.

С § 8 на законопроекта се предлага изменение на чл. 28, респективно процедурата по определяне и обжалване на данъка върху наследството. Въпросът с конкретизиране органите, оторизирани да извършат облагането с данък върху наследството, се налага във връзка с поменатото държавно и стопанско ръководство и отпадането на бившите околийски народни съвети, респективно околийски финансови началници. Същевременно с предвидената със сегашния текст на чл. 28 процедура е допуснат единствен прецедент във финансовата практика на обжалване данък пред съда, което според нас не намира оправдание в практиката.

В предложението на Законодателната комисия се отхвърля предлаганото изменение по съображения за необходимостта от съдебна интервенция поради възникващите сложни имуществени отношения, решаването на които не винаги е било по силите на началника на финансовия отдел.

Горното основание намираме за неоправдано.

На първо място, установяването на наследствените дялове при определянето на данъка върху наследството става по правилата на Закона за наследството и по норми и оценки, установени със същия закон и други нормативни актове, и допускането на грешки в това отношение е сведено до минимум, а изправянето им е напълно във възможностите на финансовата администрация.

На второ място, процедурата на обжалване пред съда е свързана със забавяне събирането на данъка, дори и с риск за затуляне преписката и пропуцане на облога.

На трето място, обжалването пред съда е свързано със значително по-големи затруднения и разходи за самия данъкоплатец, който ще трябва да губи време за явяване в съда, евентуално два, три пъти при отлагане на делото, както и да заплаща за юридическа консултация и защита, докато процедурата по обжалването на данъците пред финансовите органи е безплатна.

Предлагаме да се възприеме предложението, направено от министъра на финансите за изменение на чл. 28, респективно § 8 от законопроекта и свързаните с него § 9 и 10.

Освобождаването от такса на даренията до 500 лева, на даренията в полза на съпрузи и низходящи и на обичайните подаръци до 80 лв. идва да приравни последните с подобните

имущества, останали по наследство, и от тая гледна точка го намираме за оправдано.

Разширяването на обхвата на освобождаването от такса за правоползуване карьерни материали за собствени нужди и върху глинесто-песъчливи почви, ползувани за направа на тухли и керемиди, намираме за уместно отстраняване на пропуск в първоначалния текст на закона. Не намираме обаче никакво оправдание за различно третиране в случая на камъните, пясъка и чакъла, от една страна, и пръстта за тухли, от друга, които служат за една и съща цел — да се даде възможност на трудещия се със собствени сили и средства да си построи жилищна или стопанска сграда.

Премахването на буква „б“ от чл. 52 от закона, респективно освобождаването от такса за правоползуване на превозни средства, на конете и други подобни, ползувани за превоз по занаят, е оправдано при тяхното крайно ограничение. Освен това всички превозвачи вече са включени в обществената организация „Пренос-превоз“.

Тук обаче ние предлагаме да се включат в освободените превозни средства и велосипедите. Поради значителния брой, особено в градовете, обхващането на велосипедите за облагането им с такса е твърде трудоемък процес, който в продължение на 2—3 месеца до крайния срок, 31 март, за безглобно плащане на таксата, заангажирва целия финансов апарат, като го отклонява от другите му съществени задължения, и то срещу незначителен фискален ефект от 2 лв. на велосипед. И въпреки всички усилия голям брой велосипеди остават необхванати. Би могло за получаване сравнително малкия приход от тия такси същите да се калкулират в стойността на някои от бързо износващите се части на велосипеда, като външни гуми и др., и да отпаднат тези процедури и натоварването на финансовите органи със събирането на тези такси.

С предлаганото изменение на чл. 67 се предвижда таксите за вода, смет и канал да се събират от финансовите органи и тогава, когато службите са обособени в комунални предприятия на самоиздръжка.

Намираме, че предлаганата система има известни неудачи.

Първо, комуналните предприятия за събиране на въпросните такси държат значителен апарат от събирачи и прехвърлянето на тази дейност към финансовите органи ще затрудни много тяхната работа. И ако тяхната дейност ще трябва да се прехвърли на финансовите органи, това естествено ще бъде не по силите им. Най-малко ще следва съответният щат да се прехвърли от една от службите към друга, което в последна сметка не носи никакъв финансов ефект.

На второ място, изземвайки от комуналните предприятия функцията на събиране на приходите, те ще останат чисто консумативни предприятия, на практика борбата им за тия

приходи ще отпадне, ще се дезинтересират от осъществяването на приходите и няма да се стремят към обвързване на производствените си планове с финансовите такива, ще отпадне материалната заинтересуваност в тези комунални предприятия.

Предлагаме да остане събирането на таксите за вода, смет и канал при обособени стопански комунални предприятия като тяхно задължение.

Другите предложения за изменение на закона имат повече редакционен характер.

Като внасям тия бележки към законопроекта за изменение и допълнение на Закона за местните данъци и такси, изказвам подкрепа към предложенията за неговото изменение и ще гласувам за него. *(Ръкопляскания)*

Председателстващ Светла Даскалова: Давам думата за изказване по законопроекта на народния представител Йончо Йонев.

Йончо Йонев: *(От трибуната)* Другарки и другари народни представители! Направеното предложение за изменение и допълнение на Закона за местните данъци и такси намирам за правилно и за навременно, тъй като той изразява нуждите на нашето икономическо развитие и се явява като средство за постигане на още по-голямо усъвършенстване на ръководството на нашето народно стопанство. Според мен въпросът не се свежда само до изменение на съдържанието на членове 5, 6, 18 и следващите от Закона за местните данъци и такси, а въпрос, от който може още един път да се съди за предимствата на нашата данъчна система и по-точно за частта на приходите, събрани в държавния бюджет като данъци от населението. На втората сесия през м. декември миналата година ние приехме бюджета на страната, според който като приходи от данъци и такси от населението бе предвидена сумата 142 милиона лева, която представлява едва 3,5% от общите приходи на страната.

С настоящото предложение тази сума се намалява още повече, което ще рече, че още повече се намаляват данъчните тежести за населението. Това е още един тласък в непрестанната политика на партията и правителството за подобряване на материалното благосъстояние на населението. По предложения законопроект преди всичко искам да отбележа предлаганото справедливо изменение на чл. 6, буква „к“ от Закона за местните данъци и такси.

Според досега действащия закон заедно с оценката на сградите се оценяваха и парцелите и дворните места, които се оставяха за лично ползуване на членовете на ТКЗС и на работниците в ДЗС и цялата стойност, взета заедно, се об-

лагаше с данък сгради с 2%. Освен това тези площи се облагаха и по чл. 17 от Закона за данък върху общия доход.

Или площите, от които членовете на ТКЗС и работниците от ДЗС получаваха продукция, се облагаха двойно, тъй като доходите от тях се включваха в общия им доход. С предложението изменение този въпрос се решава правилно и то в полза на трудещите се кооператори. А това безспорно ще доведе до още по-голямо поощряване на личното стопанство на членовете на ТКЗС и на работниците от ДЗС.

От приемането на Закона за местните данъци и такси през 1952 г. в нашата страна се извършиха коренни промени. Наред с другото укрепнаха ТКЗС и ДЗС. Останаха съвсем незначителен брой частни стопани и то с много малко земя. Ето защо правилна е грижата по опазването на полските имоти да отпадне от народните съвети и да се съсредоточи изцяло в ръцете на ТКЗС и ДЗС.

С това освен че ще се премахнат досега извършените разходи за заплащане на някои полски пазачи, но и ще се доведе до активизиране на самите трудещи се в опазването на полските имоти, ще се доведе до увеличаване на техните доходи, тъй като занаят пред няма да се плаща такса за пазене на полски имоти.

С предложения законопроект се предвижда освобождаването на данък върху наследство за внесените от наследодателите имущества без оглед на това, дали наследниците са членове на ТКЗС, дали работят в същото стопанство, както и за имуществата, от които наследниците се отказват в полза на държавата в срока за подаване на декларацията.

С все по-широко механизизиране на селскостопанските работи на места се освобождават някои членове на ТКЗС и се насочват на работа в промишлеността и в други отрасли на народното стопанство. По досега действащия Закон за местните данъци и такси, когато такива лица станат наследници, те се облагат с 50% от оценката на имота без оглед на това, че в замяна те не получават нищо реално. Ето защо съвсем справедливо е предложението, щото такива лица да не плащат данък върху наследството.

Все същият принцип е заложен и в предложението да бъдат освобождавани от данък наследство лицата, които се отказват от наследство в полза на държавата.

В заключение трябва да кажа, че навременни и в интерес на населението са и останалите изменения и допълнения, които се правят с предлагания законопроект.

Намирам, че законопроектът като цяло ще спомага за още по-пълно мобилизиране силите на селскостопанските труженици, защото в него те виждат още един реален израз на непрекъснатата бащинска грижа от страна на Българската

комунистическа партия и народната власт за по-нататъшния подем на нашето народно стопанство.

Ето защо аз ще гласувам за приемането на предлагания законопроект за изменение и допълнение на Закона за местните данъци и такси. (*Ръкопляскания*)

Председателстващ Светла Даскалова: Другарки и другари народни представители! Др. Христо Шанов направи няколко предложения за изменение на текстовете в законопроекта и в предложенията на Законодателната и другите комисии.

Може ли председателят на Законодателната комисия да вземе сега отношение в заседанието по направените предложения или да се внесат те в комисията.

Акад. Любен Василев: Самият вносител на законопроекта се съгласява с предложенията на комисията и комисията може да прецени тези предложения. Това е дребна работа. По въпроса за възстановяване на правото за съдебно обжалване при данък върху наследството, смятам, че трябва да поддържам предложението на Законодателната комисия. Министерът на финансите изясни в Законодателната комисия, че не по свой почин е внесъл това предложение и че той няма никакво възражение против съдебното обжалване като гаранция за правата на гражданите. Тук не се касае за един нормален данък, за един постоянен данък. Човек не получава наследство всяка година или всеки месец, както например при общия доход за всеки месец или за даден период. Тук се касае за съдебна закрила, специфична форма за защита правото на гражданите и на личната собственост. И тук трябва да се отдели грижата за законността при нормални текущи данъци.

По този въпрос Законодателната комисия постигна пълно единодушие с Министерството на финансите. Смятам, че трябва да се поддържа запазването на досегашния режим и да се възстанови съдебното обжалване в случаите на неоснователно и неправилно данъчно облагане.

Но понеже това е въпрос на Министерството на финансите, тези обяснения ще даде самият министър.

Председателстващ Светла Даскалова: Съгласен ли е др. Христо Шанов с обясненията, дадени от председателя на Законодателната комисия (*оживление*) или поддържа да се внесат тези предложения в Законодателната комисия?

Христо Шанов: Аз си изложих съображенията. На практика гражданите се разкарват по съдилищата, затова считам, че този ред трябва да се отмени.

Председателствуващ Светла Даскалова: Поддържате ли предложенията Ви да се внесат в Законодателната комисия?

Христо Шанов: Поддържам. (*Оживление*)

Председателствуващ Светла Даскалова: Понеже народният представител Христо Шанов поддържа предложенията, направени при разглеждането на законопроекта, Бюрото предлага законопроекът да се върне за ново разглеждане в постоянните комисии и последните да докладват своето становище на утрешното заседание на Народното събрание.

Народните представители, които са съгласни с предложението на Бюрото, моля да гласуват. Мнозинство, приема се.

Пристъпваме към следващата точка от дневния ред:

Разглеждане законопроекта за изменение на Закона за българското гражданство.

(Съгласно чл. 75, ал. III от Правилника за вътрешния ред на Народното събрание прилагат се мотивите и текстът на законопроекта:

М О Т И В И

към законопроекта за изменение на Закона за българското гражданство

Другарки и другари народни представители! Съгласно Закона за българското гражданство от 1948 г. всички въпроси относно придобиване, възстановяване, лишаване и освобождаване от българско гражданство се подработваха от Министерството на правосъдието. С изменението на закона (Известия, бр. 65/5. VIII. 1952 г.) тази дейност се прехвърли на Министерството на вътрешните работи.

Правните отношения, които сега се уреждат от Закона за българското гражданство, имат голяма връзка с останалото законодателство в нашата страна и по-специално с гражданските закони. По въпросите на гражданството се повдигат много правни проблеми във връзка с правоспособността и дееспособността на наши и чужди граждани, сключването и разторгването на бракове, осиновявания, вписване в регистрите по гражданското състояние, наследявания, получаване на пенсии и пр.

Освен това съществуват и много международни договори и конвенции, уреждащи правни отношения по гражданството, като двойното гражданство, бракове на лица с различно

гражданство, гражданството на омъжена жена, приложение-то на чуждото законодателство и пр.

Всичко това налага цялата дейност във връзка с приложението на Закона за българското гражданство да се предаде отново на Министерството на правосъдието, на което е възложено изпълнението на гражданските закони, изучаването на чуждото законодателство, изработването на проекти за закони и други нормативни актове, приложението на договорите за правна помощ, за двойно гражданство и пр. Затова с § 4 от предложения законопроект правата и задълженията на М-вото на вътрешните работи и на министъра на вътрешните работи, предвидени в отделните текстове на Закона за българското гражданство, се възлагат на Министерството на правосъдието и на министъра на правосъдието. С това изменение службата за българското гражданство, която сега се намира при Министерството на вътрешните работи, се прехвърля към Министерството на правосъдието. Всички въпроси във връзка с промяната на гражданството то ще разрешава съгласувано със заинтересуваните министерства и ведомства, като Министерството на вътрешните работи, Министерството на външните работи и др.

Наред с това изменение с предложения законопроект се правят и други някои належащи изменения на Закона за българското гражданство. С новата редакция на чл. 6 се подчертава, че приемането на чуждо гражданство от български гражданин става с предварително разрешение на министъра на правосъдието. Освен това урежда се и въпросът, как ще става освобождаването от българско гражданство на малолетните деца, български граждани — с предварително разрешение на министъра на правосъдието, както и за непълнолетните деца. Във връзка с това се прибавя нова алинея към чл. 14, с която се предвижда, че молбите за малолетните се подават от техните законни представители, а за непълнолетните, навършили 14-годишна възраст, се изисква и тяхното съгласие. По този начин с втората част от новата алинея се внася съгласуваност с разпоредбите на ал. III от чл. 5, където за придобиване на българско гражданство на лица със същата възраст се изисква и тяхното съгласие. Със заличаването на думите, посочени в § 2 на законопроекта, се премахва изискването на образец за молбата за приемане на българско гражданство, както не се изисква такъв за молбата за освобождаване от българско гражданство.

Като излагам посочените по-горе съображения, моля, другарки и другари народни представители, да обсъдите предложения законопроект и да гласувате за неговото приемане.

Министър на правосъдието: **П. Танчев**

ЗАКОНОПРОЕКТ

за изменение на Закона за българското гражданство

§ 1. Алинея I на чл. 6 се изменя така:

„Българско гражданство загубва само онзи, който приеме чуждо гражданство с предварително разрешение на министъра на правосъдието. Това важи и за малолетните и непълнолетните деца.“

§ 2. В чл. 13, алинея I, накрая думите „по образец, определен в правилника за приложение на този закон“, се заличават.

§ 3. Към чл. 14 се прибавя алинея втора със следното съдържание:

„Молбата за малолетните се подава от техните законни представители, а за непълнолетните, навършили 14-годишна възраст, се иска и тяхното съгласие.“

§ 4. Навсякъде в закона думите „Министерството на вътрешните работи“ и „министърът на вътрешните работи“ се заменят с думите „Министерството на правосъдието“ и „министърът на правосъдието“.)

За доклад по законопроекта има думата министърът на правосъдието др. Петър Танчев.

Министър Петър Танчев: Понеже мотивите са достатъчно ясни, отказвам се от доклад.

Председателствуващ Светла Даскалова: Министърът на правосъдието се отказва от доклад по законопроекта.

Давам думата на докладчика на Законодателната комисия др. Янко Марков, за да изрази становището на комисията.

Докладчик Янко Марков: Другарки и другари народни представители! Законодателната комисия разгледа законопроекта за изменение на Закона за българското гражданство и предлага следните подобрения: (Чете)

„ПРЕДЛОЖЕНИЕ

на Законодателната комисия по законопроекта за изменение на Закона за българското гражданство

1. Предлагащата с § 3 на законопроекта нова алинея II към чл. 14 да се прередактира така:

„Молбата за малолетните се подава от техните родители или настойници, а за непълнолетните — от родителите или попечителите им, като се иска в тия случаи и съгласието на непълнолетния. При несъгласие между непълнолетните и родителите или попечителите им, както и при несъгласие меж-

ду родителите, въпросът се решава от Министерството на правосъдието“.

Съображения. Поправката внася по-голяма точност в текста, като урежда всички хипотези. Новото изречение се добавя, за да се уредят и случаите, макар и редки на практика, в които се явяват спорове за изгубването на гражданство на малолетния или непълнолетния било между родителите, било между непълнолетния и родителите или попечителя му.

2. Да се създаде нов § 4 със следното съдържание:

„§ 4. Към ал. II на чл. 19 се добавя следното ново изречение: „Изгубването на българско гражданство има сила от момента на вписването.“

Параграф 4 на законопроекта да стане § 5.

Съображения. С предлаганото ново изречение към ал. II на чл. 19 изрично се урежда възприетата и досега практика, че българското гражданство се изгубва от момента на вписването в списъка на лицата, изгубили българско гражданство.

Председател на Законодателната комисия:
акад. Л. Василев“

Председателстващ Светла Даскалова: По законопроекта няма записани оратори. Има ли други, които желаят да се изкажат? — Няма.

Министърът на правосъдието др. Петър Танчев съгласен ли е с предложените от комисията поправки на законопроекта?

Министър Петър Танчев: Съгласен съм.

Председателстващ Светла Даскалова: Тогава да пристъпим към гласуване на законопроекта.

Бюрото на Народното събрание предлага законопроекът да се гласува изцяло. Има ли други предложения? — Няма.

Председателстващ Светла Даскалова: Народните представители, които приемат предложението на Бюрото, моля да гласуват. Мнозинство, приема се.

Моля докладчика на Законодателната комисия да прочете законопроекта заедно с поправките на комисията.

Докладчик Янко Марков: (Чете)

„З А К О Н

за изменение на Закона за българското гражданство“

Председателстващ Светла Даскалова: Моля другарите народни представители, които са съгласни със заглавието, както бе прочетено, да гласуват. Мнозинство, приема се.

Докладчик Янко Марков: (Чете)

„§ 1. Алинея I на чл. 6 се изменя така:

„Българско гражданство загубва само онзи, който приеме чуждо гражданство с предварително разрешение на министъра на правосъдието. Това важи и за малолетните и непълнолетните деца.“

§ 2. В чл. 13, алинея I, накрая думите „по образец, определен в правилника за приложение на този закон“, се заличават.

§ 3. Към чл. 14 се прибавя алинея втора със следното съдържание:

„Молбата за малолетните се подава от техните родители или настойници, а за непълнолетните — от родителите или попечителите им, като се иска в тия случаи и съгласието на непълнолетния. При несъгласие между непълнолетните и родителите или попечителите им, както и при несъгласие между родителите въпросът се решава от Министерството на правосъдието.“

§ 4. Към алинея II на чл. 19 се добавя следното ново изречение: „Изгубването на българско гражданство има сила от момента на вписването.“

§ 5. Навсякъде в закона думите „Министерството на вътрешните работи“ и „министърът на вътрешните работи“ се заменят с думите „Министерството на правосъдието“ и „министърът на правосъдието“.

Председателстваващ Светла Даскалова: Моля другарите народни представители, които са съгласни с текста на законопроекта, както беше прочетен от докладчика, да гласуват. Мнозинство, приема се.

Другарки и другари народни представители! Пристъпваме към следващата точка от дневния ред:

Предложение на парламентарните групи на Българската комунистическа партия и Българския земеделски народен съюз за попълване състава на комисиите по науката, просветата и културата и по селското и горското стопанство.

Ще ви прочета предложението, постъпило в Бюрото на Народното събрание от двете парламентарни групи: (Чете)

„ПРЕДЛОЖЕНИЕ

на парламентарните групи на Българската комунистическа партия и Българския земеделски народен съюз за попълване състава на Комисията по науката, просветата и културата и на Комисията по селското и горското стопанство

Другарки и другари народни представители! Четвъртото Народно събрание на първата си сесия образува постоянни

комисии и избира техният състав. След третата сесия на Народното събрание са починали народните представители акад. Никола Димитров Обрешков — член на Комисията по науката, просветата и културата, и народният представител Стойко Георгиев Стоянов — член на Комисията по селското и горското стопанство.

С оглед на това парламентарните групи на Българската комунистическа партия и Българския земеделски народен съюз предлагат Народното събрание да попълни състава на тези две комисии, като за тази цел вземе следното

РЕШЕНИЕ

1. Избира за член на Комисията по науката, просветата и културата народната представителка Зоя Михайлова Пехливанова.

2. Избира за член на Комисията по селското и горското стопанство народния представител Петко Георгиев Кунин.

За Парламентарната група на БКП: **Е. Стайков**
За Парламентарната група на БЗНС: **Н. Георгиев**“

По предложението, което току-що ви прочетох, иска ли някой да се изкаже или да предложи нещо? — Няма желаещи.

Пристъпваме към гласуване на предложението.

Ще гласуваме цялото предложение наведнъж. Има ли друго предложение? — Няма.

Другарите народни представители, които приемат предложението на Бюрото за начина на гласуването, моля да вдигнат ръка. Мнозинство, приема се.

Другарите народни представители, които приемат предложението, както бе прочетено, моля да гласуват. Мнозинство, приема се.

С това Бюрото предлага днешното заседание на Народното събрание да приключи.

Утре точно в 15 ч. ще започне следващото заседание.

Закривам заседанието.

(Закрито в 18 ч. 20 м.)

Председател: **Ф. Козовски**

Подпредседател: **Св. Даскалова**

Секретар: **Ив. Мирчева**

Парламентарен стенограф: **Ст. Стоянов**